

**MÖKILLE VAI AURINKORANNALLE?
Havaintoja vapaa-ajanasuntojen nimistä**

Suomen kielen
pro gradu -tutkielma
Jyväskylän yliopistossa
toukokuu 2008
Sanna Rask

JYVÄSKYLÄN YLIOPISTO

Tiedekunta – Faculty HUMANISTINEN	Laitos – Department KIELTEN LAITOS
Tekijä – Author SANNA PAULIINA RASK	
Työn nimi – Title MÖKILLE VAI AURINKORANNALLE? HAVAINTOJA VAPAA-AJANASUNTOJEN NIMISTÄ	
Oppiaine – Subject SUOMEN KIELI	Työn laji – Level PRO GRADU -TUTKIELMA
Aika – Month and year TOUKOKUU 2008	Sivumäärä – Number of pages 75 liitteineen
<p>Tiivistelmä – Abstract</p> <p>Pro gradu -tutkielmani käsittelee vapaa-ajanasuntojen käyttönimiä. Tutkielman aineistona on käytetty kyselylomakkeella kerättyjä nimiä. Aineisto on kerätty vuosina 2004 ja 2007. Uudemman aineiston hankkimisessa auttoi Meidän Mökki -aikakauslehti, joka järjesti kyselyn lehdessään ja internetsivustollaan. Pääaineisto koostuu 566 käyttönimestä, joiden lisäksi tutkielmassa on käsitelty myös paikkojen virallisia nimiä ja epävirallisia rinnakkaisnimiä.</p> <p>Käyttönimet olen jakanut vastaajien kertomien nimeämisperusteiden mukaisesti ryhmiin, ja tutkielma koostuukin pääosin käyttönimien erittelystä ja analysoinnista. Yleisin käyttönimien nimeämisperuste on nimen muodostaminen jonkin sanaleikin tai metaforan mukaan. Näin annetut nimet pyrkivät vastaajien antamien perusteluiden mukaan pääasiassa välittämään positiivisia mielikuvia nimetyistä paikoista. Sama tavoite on monen muunkin nimiryhmän nimillä.</p> <p>Toinen yleinen tapa keksiä ja valita vapaa-ajanasunnolle nimi, on jonkin muiston tai tapahtuman liittäminen paikan nimeen. Muisto voi olla jokin paikalla tapahtunut toiminta tai sattumus, tai nimellä voidaan kertoa entisistä asukkaista tai paikan rakennuttajasta. Paikalla ei tarvitse olla enää mitään näkyvää ja konkreettista muistoon liittyvää, mutta merkitys on haluttu tallentaa nimeen, jotta paikan historiaa ei unohdettaisi. Muita tyypillisiä keinoja muodostaa vapaa-ajanasunnonimiä ovat perinteiset henkilön- tai muuhun paikannimeen pohjautuvat nimet.</p> <p>Tutkielmassa käsittelen myös nimien säilymistä ja käyttöä taivutustehtävän avulla. Vastausten avulla pyrin selvittämään, käytetäänkö paikasta puhuttaessa käyttönimeä vai jotain muuta nimitystä. Aineiston perusteella yleisin tapa on yllättäen käyttää nimeä, joka oli ilmoitettu paikan rinnakkaisnimeksi, kun vastaajat ilmaisevat paikalle menemistä tai siellä olemista. Rinnakkaisnimi on usein <i>Mökki</i> tai sen eri variantit. Toiseksi yleisintä on käyttää käyttönimeksi ilmoitettua nimeä. Taivutustehtävän vastausten ja vastaajien kertomien nimeämisperusteiden välillä tein vertailua, joka osoittaa, että nimen taustan tunteminen auttaa osaltaan nimen säilymistä aktiivisessa käytössä.</p> <p>Nimi ei koskaan ole vain mielivaltaisen äänneyhtymä, ja tutkielman päätännössä pohdinkin käyttönimien välittämiä viestejä sekä sitä, millaista arvomaailmaa nimillä halutaan korostaa. Miten tavallinen suomalainen nimeää oman paikkansa? Pohdintaluvussa asetan myös tutkielmani aineiston pohjalta kyseenalaiseksi sen, ovatko vapaa-ajanasuntojen nimet paikan- vai asumustennimiä vai niiden yhdistelmiä. Usein nimen tarkoite ei ole pelkkä paikka tai siellä sijaitseva asumus, vaan se nimeää laajemmin koko paikan tunnelman tai tavoittelemisen arvoisen olotilan. Mielestäni vapaa-ajanasuntojen nimet ovat oleellinen osa suomalaista nimistömaisemaa ja vaikka tätä aiemmin ei niistä tutkimusta ole tehtykään, ansaitsevat ne tulla tallennetuiksi ja tutkituiksi.</p>	
Asiasanat – Keywords nimistöntutkimus, paikannimet, käyttönimi, maaseutunimistö	
Säilytyspaikka – Depository Jyväskylän yliopisto, Fennicum	
Muita tietoja – Additional information	

SISÄLLYS

1.	JOHDANTO	1
1.1.	Tutkimustehtävä.....	4
1.2.	Aineiston keruumetodit.....	2
1.3.	Aineiston esittely	4
1.4.	Aineiston käsittely ja luokittelu	5
2.	NIMISTÖNTUTKIMUKSESTA	7
2.1.	Nimistöntutkimuksen historiaa	7
2.2.	Paikannimestä	8
2.3.	Epävirallisesta paikannimestä ja käyttönimestä.....	9
2.4.	Yleisiä nimenantoperusteita.....	11
3.	VAPAA-AJANASUNTOJEN KÄYTTÖNIMIEN NIMENANTOPERUSTEITA	12
3.1.	Henkilön- tai lemmikkieläimen nimi	12
3.2.	Toinen paikannimi	16
3.3.	Ympäristö.....	22
3.4.	Asumuksen ominaisuus	27
3.5.	Kulttuuri-ilmiön nimi.....	28
3.6.	Historiallinen toiminta tai merkittävä tapahtuma	30
3.7.	Sanaleikit ja metaforat nimissä	31
3.8.	Monta nimeämisperustetta	38
3.9.	Vailla selitystä.....	39
4.	APPELLATIIVISET NIMET	42
4.1.	<i>Mökki</i> -nimet	42
4.2.	Määriteosa <i>mökki</i> -nimessä	43
5.	VAPAA-AJANASUNTOJEN VIRALLISET NIMET	45
5.1.	Käyttönimi ja virallinen nimi ovat sama nimi	45
5.2.	Virallinen nimi ja käyttönimi ovat eri nimet.....	46
5.3.	Virallisen nimen unohtaminen.....	47
6.	KÄYTTÖNIMIEN TAIVUTUKSESTA.....	50
7.	RINNAKKAISNIMET	54
8.	KETKÄ NIMEÄVÄT PAIKKOJA?	56
9.	SUOMALAINEN NIMISTÖMAISEMA VAPAA-AJANASUNTOJEN NIMISSÄ.....	59
10.	PÄÄTÄNTÖ	61
	LÄHTEET.....	63
	LIITTEET 1–2	65

1. JOHDANTO

1.1. Tutkimustehtävä

Paikannimillä on kahdet kasvot; ne, jotka tunnemme tutuiksi arkipäiväisen käytön kautta, ja toiset, jotka kertovat meille paikasta jotakin taustatietoa. Jälkimmäisen puolen nimistä näemme paljon harvemmin, sillä paikannimen varsinainen ja ensisijainen tehtävä on paikan yksilöiminen. Tätä yksilöivää ilmausta voimme käyttää tuntematta tarkemmin sen merkitystä ja syntyperää. (Kiviniemi 1999: 9.)

Tekemäni tutkimuksen yhtenä tavoitteena on valottaa tätä tuntemattomampaa puolta vapaa-ajanasuntojen nimistä. Pyrin selvittämään nimenantoperusteita ja nimien motiiveja. Tutkin myös, pitääkö Eero Kiviniemen edellä esitetty ajatus paikkaansa. Onko nimen merkityksellä käyttäjien kannalta merkitystä?

Uudesta paikasta kuulemme ensin nimen ja sen avulla muodostamme mielikuvan sekä ennakkokäsityksen paikasta ja sen luonteesta. Aineistoni pohjalta tutkin myös, millaisia mielikuvia vapaa-ajanasuntojen nimeäjät pyrkivät nimien avulla viestimään.

Olen rajannut tutkittavat nimet vapaa-ajanasuntojen nimiin. Vapaa-ajanasunto voi olla vastaajan omistama tai vuokraama, se voi olla vain kesäkäytössä tai ympärivuotisessa käytössä. Käytän *vapaa-ajanasunto*-nimitystä, koska sen on mielestäni sopivan neutraali. En siis käytä esimerkiksi nimitystä *mökkien* tai *huviloiden* nimet, koska niissä on mielestäni valmiina arvo- ja tunnelataus nimitystä kohteesta. Vakiintuneempi nimitys vapaa-ajanasunnolle, jota esimerkiksi Tilastokeskus käyttää, on *kesämökki*. Kesämökillä tarkoitetaan kiinteästi sijaintipaikalleen rakennettua vapaa-ajan asuinrakennusta tai asuinrakennusta, jota käytetään loma- tai vapaa-ajanasuntona. Kesämökit eivät sisälly rakennuskantatilastoon, vaikka niistä kiinteistöveroä maksetaan. Kesämökkejä koskevat tiedot voidaan saada Tilastokeskuksen Väestörekisterikeskuksen väestötietojärjestelmästä, johon kuntien rakennusvalvontaviranomaiset ilmoittavat rakennuksia koskevat rakennusluvanvaraiset tiedot. Tilastokeskuksen mukaan Suomessa

oli vuoden 2006 lopussa yhteensä 475 051 kesämökkiä. Eniten mökkejä oli Varsinais-Suomessa ja vähiten Ahvenenmaalla. (www.stat.fi/til/kmok.)

Aikaisemmin nimistöntutkimuksessa on kerätty varsinkin maaseutunimistöä, jota on tallennettu nimiarkiston kokoelmiin. Viime aikoina on tutkittu myös uudempaa kaupunkinimistöä, mutta myös maaseudulla tarvitaan uusia nimiä uusille ja vanhoille paikoille. Nämä nimet ovat pitkään olleet tutkijoiden ulottumattomissa, ja esimerkiksi vapaa-ajanasuntojen nimistä ei ole tehty tutkimusta aikaisemmin.

Tutkimukseni on kielitieteellistä ja tarkemmin sosio-onomastista tutkimusta eli nimistöntutkimusta, joka ottaa huomioon myös tietyn ihmisryhmän ja heidän käyttämänsä nimet. Otan siis huomioon myös nimenantajan ja -käyttäjän näkökulman tarkastellessani nimien variaatiota, nimiä ja niiden käyttöön liittyviä asenteita, nimitaitoa ja nimistön muuttumista. En siis tutki nimiä vain niminä vaan pyrin tarkastelemaan myös ihmisiä nimien ympärillä. Tarkastelen nimiä sekä leksikaalisten osien näkökulmasta että semanttisesta näkökulmasta eli otan käsittelyyn nimien muodostuksen ja niiden merkityksen nimeäjille ja käyttäjille.

1.2. Aineiston keruumetodit

Pro gradu -tutkielmani aineisto on kerätty syksyllä 2003 ja kesällä 2007. Vuonna 2003 keräämääni aineistoa olen käyttänyt suomen kielen proseminariesitelmässäni, joka osin sisältyy tähän pro gradu -tutkimukseen, ja lisäaineistoa hankin kesällä 2007. Aiempi aineisto on kerätty ystäviltä ja tuttavilta kyselylomakkeen avulla.

Uudempi aineisto on koottu samalla kyselylomakkeella *Meidän Mökki* -aikakauslehden avustuksella. *Meidän Mökki* on A-lehtien kustantama aikakauslehti, jonka voi tilata kotiin tai ostaa irtonumerona lehtipisteestä. Lehti on suunnattu vapaa-ajanasunnon omistajille ja vapaa-ajanasumisesta kiinnostuneille. Vuonna 2007 ilmestyi lehden 10. vuosikerta. Lomake julkaistiin *Meidän Mökki* -lehden numerossa 6/2007 ja samanaikaisesti myös lehden internetsivuilla. Internetlomakkeen toteutti lehden toimitus antamieni kysymysten perusteella. Kummassakin lomakkeessa olivat samat kysymykset samassa järjestyksessä (liite 2). Vastaaminen onnistui siis joko lehdestä leikatavalla lomakkeella tai internetissä. Kaikki vastaajat osallistuivat lehden järjestämään

arvontaan. Yhteyshenkilönäni lehdessä toimi lehden päätoimittaja Päivi Anttila. (*Meidän Mökki* 2007: 5.)

Pyrin tekemään kyselylomakkeestani mahdollisimman yksinkertaisen, ja saamani vastaukset olivatkin pääosin hyvin selkeitä. Lomakkeessa pyysin kertomaan nimen ja nimenantoperusteluiden lisäksi myös muun muassa sen, miten nimeä käytetään puheessa eli käytetäänkö nimeä vain perusmuodossa vai taipuuko se. Lomakkeessa on yhteensä kymmenen kysymystä. Kysymyksiin vastaamisen lisäksi vastaajia pyydettiin täyttämään omat yhteystiedot lehden järjestämää arvontaa varten. Tässä tutkimuksessa keskityn käsittelemään lomakkeen kysymyksiä

1. Vapaa-ajanasunnon käytössä oleva nimi
5. Kuka vapaa-ajanasunnon on nimennyt?
6. Mistä nimi tulee? Millä perusteilla se on annettu?
7. Käytetäänkö vapaa-ajanasunnosta muita nimiä tai tilapäisiä nimityksiä?
8. Mikä on vapaa-ajanasunnon virallinen, kiinteistörekisterissä oleva nimi?
9. Täydentäkää rivit:

Kun aiotte lähteä vapaa-ajanasunnolle, sanotte, että nyt mennään

_____.

Kun olette vapaa-ajanasunnolla, sanotte, että nyt ollaan

_____.

Muita lomakkeen kohtia käytän vain tarvittaessa eli jos tarvitsen lisätietoa nimeämisperusteelle tai nimeämisperuste puuttuu kokonaan. Vastaukset käsittelen nimettöminä eli vastaajien henkilöllisyys ei tule selville. Olen kuitenkin tarkastellut vastaajien sukupuolijakaumaa. En ota tässä tutkimuksessa huomioon sitä, mistä päin Suomea vastaajat ovat tai missä vapaa-ajanasunto sijaitsee, sillä en katso sen vaikuttavan saamiini tuloksiin. Kolme vastausta olen rajannut tutkimukseni ulkopuolella vapaa-ajanasunnon sijainnin perusteella, sillä ne sijaitsevat muualla kuin Suomessa ja niillä on vieraskieliset nimet.

1.3. Aineiston esittely

Pro gradu -työni aineisto koostuu 566 vastauksesta. Aineistossani on nimiä 1 158. Näistä 566 on nimiä, jotka informantit ilmoittivat aktiivisesti käytössä oleviksi. Näitä käsittelen tutkimuksessani *käyttöniminä*. Käyttönimen määrittelystä kerron enemmän alaluvussa 2.3. Käsittelen myös nimiä, jotka ovat niin kutsuttuja *rinnakkaisnimiä* eli niitä nimiä, joita vastaajat ovat ilmoittaneet käyttönimen ohella käytettävän paikasta. Aineistossani on myös *virallisia paikannimiä*, joita tarkastelen myös. Nimistä olen tarkasti luetteloinut vain käyttönimet, sillä ne ovat tutkimukseni pääkohde. Luettelo käyttönimistä on liitteessä 1.

Lomakekyselyllä kerättyyn aineistoon voi liittyä monenlaisia ongelmia. Yksi ongelma on nimien käytön tutkiminen. Pelkistä kerätyistä nimiluetteloista ei käy ilmi, ovatko nimet yleisesti käytettyjä vai tilapäisiä muodosteita. (Mielikäinen 2005: 31.) Tämän ongelman vuoksi valitsinkin kysymysten muotoilun lomakkeessani siten, että ne ainakin jollakin tasolla mittaisivat myös nimen aktiivista käyttöä ja näin ollen myös nimen tiedostamista tietyn käyttäjänkunnan vakiintuneeksi toponymiksi.

Kirjallisten kyselyjen toinen ongelma on, että nimistönkerääjän tavoitteeksi nousee nimien määrä, ei niiden selittäminen. Yksi vaihtoehto kyselyn tekemiseksi on rajata kirjallinen kysely tarkasti tiettyihin kohteisiin. Tällöin vastauksissa saadaan myös selityksiä nimien taustoista. Runsaimmat kuvaukset on aikaisemmin saatu kyselyissä, jotka on toteutettu vapaamuotoisina ja joissa tavoite on ollut nimenomaan nimiin liittyvä tieto, ei niinkään nimien määrä. (Mielikäinen 2005: 32). Tutkimusta varten laatimasani lomakkeessa on yhdeksän kysymystä, ja lomake on suhteellisen pitkä täytettäväksi. Olen ottanut mukaan myös kysymykset, joilla pyrin selvittämään nimen käyttökontekstia, taivutusta ja etymologiaa, sillä vastaajani ovat kyseessä olevien nimien asiantuntijoita ja korvaamattomia tietolähteitä. Vastaajat ovatkin pääosin osanneet selittää nimet ja kertoa niiden etymologiasta, ja keskityn näiden perusteluiden esittelyyn, en niinkään omaan analyysiin nimistä.

Vastaajien sukupuolijakauma oli hyvin selkeä. Vastaajista vain 57 eli noin 10 prosenttia oli miehiä ja loput 490 eli noin 90 prosenttia naisia. Lisäksi oli 19 vastausta, joissa vastaajiksi oli ilmoitettu esimerkiksi omistajapariskunta tai perhe. Analysoides-

sani nimiä en ole ottanut huomioon vastaajien sukupuolta, mutta sukupuolijakauma oli mielenkiintoinen yksityiskohta aineistossani. Naiset ovat joko kiinnostuneempia vastaamaan kyselyihin – ja osallistumaan arvontoihin – tai he ovat kiinnostuneempia nimistöä. Luvussa, jossa käsittelen nimeäjiä, erittelen tarkemmin nimeäjien sukupuoli-jakaumaa.

Tutkimuksessani keskityn lähinnä käyttönimiksi määrittelemieni nimien analysointiin ja nimeämisperusteiden luokitteluun. Tähän on kaksi syytä: käyttönimistä sain eniten taustatietoa kyselylomakkeella ja koen käyttönimien tutkimuksen tämän pro gradu -työn keskeisimmäksi tutkimustehtäväksi. Käyttönimien ja niiden nimeämisperusteiden analysoinnin lisäksi vertaan käyttönimiä virallisiin nimiin ja pyrin selvittämään myös nimien käyttämistä.

1.4. Aineiston käsittely ja luokittelu

Olen jakanut aineistoni nimet erilaisiin ryhmiin ja niiden alaryhmiin. Luokittelun perusteina olen käyttänyt ainoastaan vastaajien kertomia nimeämisperusteita. En ole itse etsinyt nimille selityksiä tai nimeämisperusteita vaan olen luottanut vastaajien antamiin tietoihin. Ainoa ryhmä, jonka nimien nimeämisperusteita olen pyrkinyt analysoimaan ja selvittämään, on ryhmä ”vailla perusteita”, sillä tämän ryhmän nimille vastaajat eivät ole kertoneet nimeämisperusteita ja jokaisella nimellähän sellainen kuitenkin on.

Olen valinnut luokittelutavakseni edellä esitellyn siksi, että tämän tutkimuksen yhtenä tutkimuskysymyksenä on, millä perusteilla tavalliset kansalaiset nimeävät paikkoja ja asumuksia. Toinen peruste valitsemalleni lähestymistavalle on, että katson olevan tutkimukseni kannalta oleellista nimenomaan tallentaa ja analysoida juuri näitä tavallisten nimenantajien ja -käyttäjien ilmoittamia perusteita eikä turvautua niin sanottuun perinteiseen nimistöntutkimuksen malliin ja etsiä nimille perusteita tuntematta nimen taustaa historiallisesti. Siksi jotkut nimistä vaikuttavat kuuluvan useaan eri ryhmään tai alaryhmään, mutta olen luokitellut ne siihen ryhmään, johon ne vastaajien kertomien perusteiden mukaan ensisijaisesti kuuluvat. Joistakin nimistä olen ottanut huomioon monta erilaista perustelua, jos vastaajan antama informaatio on ollut moniulotteista tai jos nimelle ei ole ilmoitettu vain yhtä pääasiallista perustelua.

Aineistoni nimet ja niiden nimeämisperusteet eivät aina ole yksiselitteisiä, ja nimien jakaminen eri ryhmiin olikin osittain hankalaa. Nimeämisperusteet voivat olla moninaiset, eli yhdellä nimellä voi olla monta erilaista nimeämisperustetta. Olen kuitenkin tähän tutkimukseen ottanut ensisijaisena nimeämisperusteena sen, jonka vastaaja on ensimmäisenä ilmoittanut. Aina ei myöskään ollut itsestään selvää, onko nimi vain käyttönimi, rinnakkaisnimi vai paikan virallinen nimi. Nimet voivat kuulua joko yhteen tai useampaan ryhmään. Alla olevilla esimerkeillä pyrin havainnollistamaan nimien ryhmittelyä monipuolisuutta ja nimien eri tehtäviä.

a. käyttönimenä on virallinen nimi

käyttönimi:	rinnakkaisnimi:	virallinen nimi:
<i>Salmus</i>	ei ole	<i>Salmus</i>
<i>Siimes</i>	<i>Tiinanranta</i>	<i>Siimes</i>

b. paikalla on käyttönimi ja rinnakkaisnimi, joka on myös paikan virallinen nimi

käyttönimi:	rinnakkaisnimi:	virallinen nimi:
<i>Uksi</i>	<i>Latoluoto</i>	<i>Latoluoto</i>

c. kaikki kolme nimeä ovat eri nimiä

käyttönimi:	rinnakkaisnimi:	virallinen nimi:
<i>Tuppukylä</i>	<i>Mökki</i>	<i>Kuusela</i>
<i>Datsa</i>	<i>Törömökki</i>	<i>Niittyrinta</i>

Aineistossani on myös vastauksia, joissa ei ole kaikkiin kohtiin vastattu, mutta jos vastaaja on ilmoittanut käyttönimen, olen ottanut vastauksen tutkielmaani mukaan.

Vastaajien ilmoittamien perusteluiden käsittelemisen lisäksi olen tutkinut nimiä myös jokaisen ryhmän sisällä. Olen tarkastellut ryhmän suosituimpia määrite- tai perusosia ja näin pyrkinyt etsimään johdonmukaisuuksia tai leksikaalisia vastaavuuksia ryhmän nimen kesken.

2. NIMISTÖNTUTKIMUKSESTA

2.1. Nimistöntutkimuksen historiaa

Nimistöntutkimus on tieteenala, jossa tutkitaan nimiä. Perinteisin nimistöntutkimus on etymologista nimistöntutkimusta, jossa tutkitaan nimien alkuperää ja historiaa. Laajemmin määriteltynä nimistöntutkimuksen tehtävänä on nimenmuodostuksen ja nimen käytön tutkiminen osana kieltä ja kielenkäyttöä

Suomessa nimien säilymistä tukeva muistiin kirjaamisperinne ei ulotu kovinkaan kauas historiaan. Suurin osa paikannimistä onkin siirtynyt sukupolvelta toiselle opittuna, suullisena perinteenä. Kirjoitusperinteen piiriin nimet ovat tulleet eri aikoina. Yksittäisiä paikannimiä mainitaan jo 1100-luvun kirjoituksissa, mutta kylien ja pitäjien nimiä on ryhdytty merkitsemään asiakirjoihin vasta 1500-luvulta lähtien. Talonnimien kirjaaminen on alkanut vasta 1700-luvulla. (Pitkänen 1999: 8.)

Nimistö huomattiin tärkeäksi tutkimusaineistoksi 1800-luvulla. Suurin syy tähän oli sen ainutlaatuinen historiallinen dokumenttiarvo, sillä Suomessa nimistöntutkimus on käsitetty siksi kielitieteen haaraksi, joka tutkii erisnimien alkuperää ja selvittää saamiensa tietojen avulla historiallisia kysymyksiä, jotka liittyvät nimettyyn paikkaan, sen ympäristöön ja siellä asuviin ihmisiin. (Kiviniemi 1990: 13–14.) Vaikka nimistöntutkimus on ennen kaikkea kielentutkimusta, ei esimerkiksi historian tai maantieteen tutkimusta, vaikka yhteneväisyyksiä näiden välillä onkin. (Ainiala 2006: 8.)

Suomen paikannimistöä on tallennettu järjestelmällisesti vuodesta 1915 alkaen, mutta suurin ja merkittävin osa nimistä on kerätty vasta 1950-luvulta lähtien. Silloin pidettiin tärkeänä saada vanha alkuperäinen paikannimistö mahdollisimman tarkasti talteen ennen kuin sen käyttäjäkunta katoaa. Vanhimmat kerätyt nimet ovat suullista perinnettä aiemmilta sukupolvilta. (Kiviniemi 1990: 13, 27.)

Nimet ovat keskeinen osa kieltä ja sen leksikkoa, sillä nimet muodostavat oman erityisen osansa kielessä. Juuri tämän nimistön erityisluonteen ja -tehtävän vuoksi sitä tutkitaan kielitieteessä omana tutkimuskohteenaan. Nimistöntutkimuksen kohteena ovat kaikki nimet. Runsaimmin on tutkittu paikannimistöä ja siinä vielä erityisesti maa-seudun paikannimistöä. (Ainiala 2005: 10.)

Nimiä tutkittaessa ja tulkittaessa on eriteltävä nimiin sisältyvien sanojen läpinäkyvyys eli niiden leksikaalinen taso ja nimien asiataustan läpinäkyvyys eli syntaktissemanttinen taso. Pohjimmiltaan paikannimien läpinäkyvyys perustuu intuitiiviseen tietoon kielestä ja jokaisen nimenantajan ja -käyttäjän kuvaan maailmasta ja muusta paikannimistöstä. (Kiviniemi 1990: 12–13.) Tämä tietämys on pohjana uusien nimien antamiselle ja niiden käyttämiselle. Uudet paikat halutaan nimetä niin, että ne tukevat käyttäjien käsitystä kielestä, paikasta ja nimettävästä kohteesta.

2.2. Paikannimestä

Terhi Ainiala (1997) määrittelee *paikannimen* eli *toponyymin* yksilöiväksi ilmaukseksi, joka on muodostettu kielessä vallitsevien nimenmuodostussääntöjen mukaisesti ja jonka puhuja on tarkoittanut ja kuulija ymmärtänyt toponyymiksi. Paikannimen ensisijainen tehtävä on yksilöidä kyseessä oleva paikka, mutta siltä voidaan odottaa myös kuvaavuutta. Joskus kuvaavuudella voi olla jopa keskeinen asema nimeämisessä. Kuvaavuus voi koskea vain leksikaalisesti läpinäkyviä nimiä, jolloin toponyymillä on olemassa appellatiivinen homonyymi (esim. *Honkarinne*). Leksikaalisesti läpinäkymätön nimi voi toimia vain yksilöivästi, mutta se voi samalla välittää mielikuvia ilman suoraa kuvaavuutta, sillä usein nimestä on kuitenkin tunnistettavissa ymmärrettäviä appellatiivisia aineksia (esim. *Lepola*). (Ainiala 1997: 20–21.)

Kielessä on myös ilmauksia, joita voidaan käyttää luokittelevassa tai yksilöivässä tarkoituksessa. Näiden ilmausten käyttäminen yksilöivinä toponyymeinä edellyttää kuitenkin, että ne ovat yksiviitteisiä. Niillä viitataan siis vain yhteen tiettyyn tarkoitteeseen, joka on huomattava ja käyttäjilleen ainoa lajissaan. Appellatiivisina tunnetut ilmaukset voivat siis propristua. (Ainiala 1997: 22.)

Propristuminen voi tapahtua varsinkin pienessä käyttäjäpiirissä. Silloin propristunut ilmaus tarkoittaa vain yhtä tiettyä paikkaa, jonka kaikki nimeä käyttäjät tunnistavat. Kun paikasta käytetään lyhyttä appellatiivista ilmausta, ei ole tarpeellista muodostaa pidempiä ja joskus hankaliakin ilmauksia tutulle paikalle. (Kiviniemi 1990: 99–101.)

Paikannimet on Suomessa yleensä jaettu kahteen pääryhmään: *luontonimiin* ja *kulttuurinimiin*. Luontonimet ovat luonnonpaikkojen nimiä ja kulttuurinimet kulttuuri- paikkojen nimiä. Kulttuuripaikoiksi käsitetään kaikki artefaktit eli rakennelmat ja muut sellaiset paikat, jotka ovat työn tulosta. Vaikka jako näihin ryhmiin on pääosin ongelmaton, voi joukossa olla myös kyseenalaisia nimiä (esim. ahot ja apajat). Kulttuurinimet voidaan jakaa *asutusnimiin* ja *viljelysnimiin* ja luontonimet *maastonimin* ja *vesistönimiin*. (Kiviniemi 1990: 46.)

Suomenkielisen paikannimen perustyyppi koostuu paikan lajin ilmaisevasta pääsanasta eli perusosasta ja sen eteen liitetystä määritteestä eli määriteosasta. Määriteosa rajaa perusosan merkitystä siten, että ilmaus voidaan tulkita yksilöiväksi. Esimerkiksi nimessä *Hietaranta* sanan alun *hieta* määrittää lopun perusosaa *ranta*. Näin on muodostunut toponyymi, jonka kielenkäyttäjät ymmärtää toponyymiksi. (Kiviniemi 1990: 44.) Näiden perustyyppiä edustavien paikannimien ohella toponyymejä voidaan muodostaa myös esimerkiksi johtamalla (Kiviniemi 1990: 81).

Paikannimistön tutkimukseen kehitetty edellä esitelty syntaktinen malli ei aina sellaisenaan sovellu rakennusten nimiin, joista ei voi läheskään aina erottaa määrite- ja perusosaa. Nämä usein leksikaalisesti läpinäkymättömät nimet on käsitettävä paikannimiksi, jos nimenantaja tai -käyttäjä se sellaisiksi kielitajussaan määrittää. Tällöin tutkijan on turvauduttava haastatteluihin tai joskus vain omaan intuitioonsa. (Sjöblom 2000: 379, 382.)

2.3. Epävirallisesta paikannimestä ja käyttönimestä

Virallisen ja epävirallisen paikannimen välinen ero on selvä. Nimenkäyttäjät mieltää viralliseksi nimeksi nimen, jolla on virallisen nimen status ja joka on ns. ylhäältäpäin annettu. Tämä riippumatta siitä, ovatko nämä nimet viranomaisten keksimiä ja antamia nimiä vai kansan parissa vuosisatoja sitten syntyneitä perinnäisiä nimiä vai jotakin muuta. Epävirallinen nimi on sen sijaan nimi, joka ei ole virallinen eli se ei esiinny osoitteena kartassa, kadunnimikyltissä tai viranomaisasiakirjassa. Tämä kahtiajako virallisiin ja epävirallisiin nimiin ei kuitenkaan ole välttämättä pysyvä ja rikkumaton, sillä nimi voi olla ensin epävirallinen ja muuttua myöhemmin viralliseksi tai päinvastoin.

Esimerkiksi jonkin paikan viralliseksi nimeksi voi tulla sen alkujaan epävirallinen nimi, tai jos paikan virallinen nimi vaihdetaan, voi vanha virallinen nimi jäädä elämään epävirallisena nimenä. (Ainiala 2005: 13.)

Epävirallisen nimeämisen syyt ovat osittain samat kuin virallisessa perinnäisessä nimeämisessä (Mielikäinen 2005:50.) Terhi Ainialan mukaan paikan yksilöinti on kyseessä vain silloin, kun annetaan nimi paikalle, jolla ei sitä ennestään ole. Suurin osa uusista nimistä on kuitenkin rinnakkaisnimiä. Rinnakkaisnimet ovat usein ketjuuntuneita ilmauksia. Näiden nimien avulla pidetään yllä ryhmäidentiteettiä, kuvaillaan kohdetta, ilmaistaan asenteita ja tavoitellaan tuoretta, värikästä ilmausta. (Ainiala 2003: 216–217.)

Nimenkäyttäjä käyttää puheena olevasta paikasta sitä nimitystä, joka hänen mielestään yksilöi paikan ja sopii sen hetkiseen keskustelukontekstiin. Nimiä käytetään siis tarkoituksenmukaisesti niin, että selvästi käy ilmi, mistä paikasta kulloinkin puhutaan. Sama puhuja voi käyttää samasta paikasta eri nimityksiä eri konteksteissa. Niinpä nimiä tutkittaessa täytyy ottaa huomioon virallisten nimien ohella myös epäviralliset paikannimet. Nimet, joita ihmiset käyttävät ympäristönsä keskeisistä paikoista, ovat heille *käyttönimiä* huolimatta siitä, ovatko nimet virallisia vai epävirallisia. (Ainiala 2005: 19.) Useissa tapauksissa käyttönimet ovat myös virallisten nimien rinnakkaisnimiä tai erilaisia johdoksia niistä. Yhdellä paikalla voi olla virallisen nimen ohella puhekielisiä variantteja. (Ainiala 2005: 29.)

Tutkimukseni ei ole perinteistä virallisten tai epävirallisten paikannimien tutkimusta. Siksi olen määritellyt osan tutkimistani nimistä käyttönimiksi. Nämä nimet voivat olla sekä epävirallisia että virallisia paikannimiä. Määrittelynä käyttönimelle on, että ne ovat nimiä, jotka vastaajat ovat ilmoittaneet lomakkeen ensimmäisessä kysymyksessä nimeksi, jota vapaa-ajanasunnosta käytetään. Nimi on siis vastaajien ja muiden nimeä käyttävien aktiivisessa käytössä ja määrittelee ja yksilöi paikan heidän tarpeisiinsa.

2.4. Yleisiä nimenantoperusteita

Nimi ei koskaan ole vain mielivaltainen äänneryhmä, vaan sillä on tiedostettu merkitys ja paikan ja sen nimen välillä on jonkinlainen syy-yhteys (Nissilä 1962: 39). Nimet muodostetaan yleensä tavanomaisista kielen elementeistä, sanoista ja johtimista. Samalla nimillä on myös oma kielioppinsa ja omat rakentumisperusteensa – mikä tahansa ilmaus ei voi olla nimi. Suomen kielessä eivät vakiintuneina niminä esiinny esimerkiksi ilmaukset *Keltainen* tai *Se postin takana oleva aukio*. Toisaalta nimeä ei voi käyttää kuten mitä tahansa ilmausta. Ilmausta *koulukatu* ei voi käyttää kaikista kaduista, joiden varrella on koulu, kun taas nimeä *Koulukatu* voi käyttää vain niistä kaduista, joiden virallinen nimi se on. (Ainiala 2005: 10.)

Nimenantoon on aina jokin syy ja tarve, mutta ajan kuluessa nämä seikat eivät paljoakaan vaikuta nimen käyttämiseen. Jotta nimeä voisi käyttää, ei sitä tarvitse ymmärtää. Itse asiassa nimenkäyttäjät kiinnittävät hyvin harvoin huomiota nimen leksikaaliseen merkitykseen, vaikka se joskus onkin hyvin helposti tunnistettavissa. Voimme hyvin puhua *Koivuniemestä* kiinnittämättä huomiota siihen, kasvaako niemessä koivuja vai ei. Nimen säilymistä aktiivisessa käytössä voi edistää kuitenkin se, että nimen leksikaalinen merkitys tunnistetaan ja tiedostetaan liittyväksi kyseessä olevaan paikkaan.

Suuri osa suomalaisesta nimistöstä on hyvin läpinäkyvää, jolloin nimen ja paikan syy-yhteys on helposti keksittävissä. Vaikka *Valkeajärvi* olisikin nykyään sameavetinen, arvaamme, että nimeämisen aikaan vesi on ollut kirkasta. Samalla tavalla myös nykyisillä nimenantajilla on perusteet paikan nimeämiselle. (Kiviniemi 1999: 9.)

Asumusten, esimerkiksi asunto-osakeyhtiöiden, nimissä semanttisen sisällön arvo on erilainen kuin muussa paikannimistössä. Nämä nimet eivät ainoastaan identifioi tarkoitettaan, vaan nimellä voi olla muitakin funktioita, joissa merkitys, semanttinen mielekkyys, on keskeisessä asemassa. (Sjöblom 2000: 377–378.)

Nimenantoperusteena voi olla jokin paikan erikoispiirre (esim. runsas kasvillisuus), tarve yksilöidä paikka jonkin tietyn henkilön mukaan (esim. omistaja tai paikan rakentaja) tai tarve yksilöidä paikka sen sijainnin tai paikan herättämien mielikuvien mukaan.

3. VAPAA-AJANASUNTOJEN KÄYTTÖNIMIEN NIMENANTOPERUSTEITA

Aiemmin esittelemäni Terhi Ainialan määrittely käyttönimestä on perustana sille, miten olen jaotellut aineistoni nimet. Aineistoni perusteella käyttönimenä voi olla paikan virallinen nimi, sen variantti tai paikasta käytetty epävirallinen nimi.

Kyselylomakkeeni ensimmäisessä kysymyksessä kysyin vapaa-ajanasunnon käytössä olevaa nimeä. Tähän oli mahdollista vastata joko paikan virallinen tai epävirallinen nimi, sillä tärkeintä oli se, että nimeä käytetään aktiivisesti. Niinpä käsittelenkin näitä nimiä tutkielmassani käyttöniminä. Käyttönimiä aineistossani on yhteensä 566.

Pyrin tässä luvussa erittelemään ja analysoimaan aineistoni käyttönimien nimenantoperusteita ja nimien rakennetta. Olen jakanut käyttönimet ryhmiin vastaajien antamien tietojen perusteella, en siis ole turvautunut nimistöntutkimuksessa aiemmin käytettyihin valmiisiin luokitteluihin (ks. esim. Kiviniemi 1990).

3.1. Henkilön- tai lemmikkieläimen nimi

Nimistö jakautuu kahteen suureen ryhmään, paikannimistöön (luontonimet ja asutusnimet) ja henkilönimistöön (ristimä- ja sukunimet sekä lisänimet). Näiden kahden ryhmän välinen vuorovaikutus on vahva: paikannimistömme, varsinkin talonnimistö, sisältää paljon henkilönnimiä. (Vahtola 1999: 4). Aineistoni käyttönimistä 47 on muodostettu henkilönnimestä. Esittelen tässä alaluvussa muutamia esimerkkejä.

Koko maassa tavallisia talojen ja asumusten nimiä ovat *-la*, *-lä* -loppuiset nimet, joista suurin osa on muodostettu yhdestä tai useammasta henkilönnimestä (Pitkänen 1999: 21). Länsi-Suomessa talonnimet on perinteisesti muodostettu omistajan etunimestä niin, että esimerkiksi *Matti*-nimestä on tullut *Mattila*. Itä-Suomessa suffiksi on liitetty omistajan sukunimeen: *Leskisten* omistama talo on saanut nimen *Leskelä*. (Pitkänen 1999: 10.)

Perinteistä *-la*, *-lä* -loppuista muotoa aineistossani edustavat etunimestä muodostetut nimet *Aatula*, *Tapanila*, *Akustila*, *Jukkala*, *Ensola*, *Marttila* ja *Pyrylä* sekä lempinimestä muodostettu *Tinttilä*. Sukunimestä muodostettuja nimiä ovat *Setälä*, *Skyt-*

tälä, Timmala, Kerppula ja Kinttula. Näistä kaksi viimeisintä on muodostettu lempinimistä. *Kerppula* tulee sukunimestä *Kervinen* ja *Kinttula* taas paikan entisen omistajan sukunimestä *Jalkanen*. Varsinkin *Kinttula*-nimessä on haettu nimeämisellä myös muuta kuin paikan yksilöimistä. Se pyrkii myös hauskuttamaan niitä nimenkäyttäjiä, jotka tietävän nimen merkityksen. Vastaajien antamien paikkatietojen perusteella on lähes mahdotonta tulkita, sijaitsevatko paikat länsi- vai itämurteiden alueella, joten epäselväksi jää, noudattavatko nämä nimet edellä esitettyä perinteistä nimenmuodostamista.

Toinen paikan omistajan tai käyttäjän nimeen perustuva perinteinen nimeämistapa on yksilöidä paikka jonkun omaksi. Tällöin henkilönnimestä muodostetaan genetiivi ja siihen yhdistetään omistamisen kohde. *Antin* omistama *talo* on nimetty *Antintaloksi*. (Pitkänen 1999: 15.) Tätä genetiivialkuista paikannimityyppiä edustavat aineistossani nimet *Janskunranta, Jessentupa, Paavonranta, Sylvinmäki, Toivonniemi* ja *Toivontöyry*. Nimen perusosaksi on näissä nimissä kelvannut joko luonnonmuodostelma tai asumus ja määriteosana toimii henkilön etunimi. Samalla tavalla on muodostettu myös hieman erikoisempi nimi *Apilan Lumpukka*. Nimessä määriteosa *apila* on omistajan etunimestä muodostettu lempinimi ja perusosa on lapsen muodostama kontaminaatioosana sanoista *lumme* ja *ulpukka*. Näin on yhdistetty perinteinen nimenmuodostustapa omaperäiseen ja henkilökohtaiseen ilmaukseen. Omistamista ilmaisevat myös nimet *Helle Villa, Villa Aalto* ja *Villa Eijastiina*. Näissä nimissä on käytetty sekä omistajien etunimiä (*Hellevi* → *Helle* ja *Eijastiina*) että sukunimeä (*Aalto*).

Kontaminaatiota eli kahden tai useamman sanan yhdistämistä uudeksi sanaksi on käytetty myös kolmessa vapaa-ajanasunnon nimessä. *Jykilä* on muodostettu omistajapariskunnan etunimien (*Jyrki* ja *Kirsti*) aluista ja *-lä*-johtimesta. Sanojen alkujen yhdistäminen uudeksi, helposti lausuttavaksi, sanaksi on produktiivinen tapa muodostaa epävirallisia paikannimiä ja käyttönimiä. Samalla periaatteella on muodostettu nimet *Hellkari*, jossa on yhdistetty omistajien nimet *Hellevi* ja *Kari*, sekä *Kamaka*, joka muodostuu vastaajan kolmen lapsen etunimien aluista (*Katri, Mari* ja *Kari*). *Kamakan* nimeäjä perustelee nimivalintaa myös näin:

”Ihmiset lähtevät lomailemaan Jamaikalle, mutta me Kamakalle. Nimi herättää hauskoja kysymyksiä: Missä päin maailmaa on Kamaka?”

Nimi siis pyrkii paitsi yksilöimään paikan myös herättämään keskustelua ja kenties hilpeyttäkin.

Muita henkilönnimestä muodostettuja käyttönimiä aineistossani ovat yhdysnan tyyppiset ilmaukset *Lehtoranta*, *Perhotorppa*, *Kallioniemi*, *Rantahovi* ja *Terhoranta*. Näissä nimen määriteosa on muodostettu lyhentämällä henkilön sukunimeä (*Lehtonen* → *Lehto*) ja perusosa on valittu paikan tai asumuksen ominaisuuden mukaan. Niissä *Rantahovi* osat ovat päinvastoin eli *ranta* määrittää paikan laatua ja *hovi* on saatu omistajien sukunimestä *Hovi*.

Suoraan pelkän henkilönnimen siirtyminen paikannimeksi on myös mahdollista. Aineistoni *Hemiö*, *Saloranta*, *Kallioniemi*, *Hirsikangas* ja *Ristaniemi* ovat vastaajien mukaan joko nykyisen tai edellisen omistajan sukunimiä ja ovat sellaisenaan siirtyneet määrittämään myös paikkaa. Etunimi on sellaisenaan siirtynyt käyttönimeksi vain nimessä *Petri-Viljami*.

Erikoisin henkilönnimestä muodostettu käyttönimi aineistossani on nimi *Moi-beach*. Vastaajan perustelut nimelle ovat seuraavat:

”Moi = Moilanen, beach = ranta, yhteensä Moilasenranta eli Moi-beach. Nimi on annettu mietinnän tuloksena!”

Tällainen vieraan kielen (tässä tapauksessa englannin) ja suomen kielen yhdistäminen suomenkielisissä nimissä on tyyppillistä lähinnä vain kaupalliselle nimistölle, ei niinkään perinteisille paikannimille.

Paitsi henkilöiden myös lemmikkieläinten mukaan voidaan nimetä paikkoja. Nämä nimet ovat selvin vähemmistö aineistossani, mutta erottuvat kuitenkin omaksi alaryhmäkseen. Nimiä on 3: *Kirsuranta*, *Mikola* ja *Villa Haumau*. Kirsuranta nimen selitys vastaajan mukaan on:

”Edesmennyt hyvä ystävämme saksanpaimenkoiramme Mikko ’valitsi’ meille kyseisen tontin aikoinaan. Ja koska hänellä siis oli kirsu ja tontin virallinen nimi on Aittoranta, nimesimme mökkimme nimeksi Kirsuranta hänen kunniakseen. Valinta on ollut mielestämme hyvä! Muutkin nimet juontuvat koirastamme ja tavoista, joita hänellä oli.”

Lemmikkikoira on mitä ilmeisimmin ollut omistajilleen hyvin rakas, ja niinpä koiran ominaisuus on päässyt myös paikannimeen. Nimi *Mikola* on muodostettu *-la*-suffiksilla lemmikinnimestä *Miko*. Malli on siis aivan sama kuin henkilönnimestä paikannimiä muodostettaessa. *Villa Haumau* kuvaa jo nimenäkin sen, minkä vastaaja osuvasti perustelee:

”Meillä on koira ja useita kissoja ym. eläimiä. Mökki on meidän kaikkien paikka.” (*Villa Haumau*)

Vapaa-ajanasunnon nimeämisessä ja nimen valinnassa tärkeitä asioita ovat mm. nimen tunnearvo ja se, mitä se käyttäjilleen merkitsee. Näiden nimien antajille lemmikit ovat iso osa elämää, joten sen tulee näkyä myös käyttönimessä. Pidänkin hieman erikoisena, että tällaisia lemmikkien mukaan nimettyjä paikkoja ei ollut enempää kuin kolme, sillä lemmikit ja niiden tekemiset kuuluvat varmasti monen vapaa-ajanasunnon tapahtumiin.

Henkilöiden tai lemmikkien mukaan muodostetut nimet joko herättävät muistoa tai kertovat nykyisestä. Niitä voitaisiin pitää osittain jopa jonkinlaisina *muistoniminä*. Muistonimellä tarkoitetaan nimeä, joka on tietoisesti annettu esimerkiksi jonkun henkilön muistoksi. Perinteisesti Suomen kaupunkinimistössä on pyritty välttämään liiallista muistonimien antamista, ja niiden antamiseksi on laadittu yleiset periaatteet. Muistonimeä ei tulisi antaa elossa olevien mukaan, sillä elämäntyön merkitys pystytään arvioimaan kokonaan vasta hänen kuoltuaan. Muistonimen saavan tulisi liittyä positiivisella tavalla olennaisesti nimettävään paikkaan, paikan omistamista ei pidetä riittävänä syynä nimeämiseen. Lisäksi on ohjeistettu, että ulkomaalaisten henkilöiden mukaan ei tulisi nimetä suomalaisia paikkoja. (Närhi 1999: 96.) Näiden kriteerien ja yleisohjeiden mukaan aineistoni nimistä vain harva nimi olisi täysin muistonimi, mutta jos ohjeista jättää huomioimatta sen, että paikan omistaminen ei riitä kriteeriksi, on jo tässäkin ryhmässä monta muistonimeä.

Aineistoni muistoniminä pidän niitä nimiä, jotka on annettu jonkin ihmisen tai lemmikin muistoksi, eli henkilö tai lemmikki on jo kuollut, ja nimen alkuperäinen haltija on ollut jollain tavalla tärkeä, ja häntä on haluttu kunnioittaa tai muistaa muodostamalla nimestä paikannimi. Aineistoni nimistä on vastauksien perusteella vaikea löytää nimenomaan muistonimiksi tarkoitettuja nimiä, mutta pidän aineistoni muistoniminä

esimerkiksi nimiä *Kinttula* ja *Kirsuranta*, sillä niillä halutaan kunnioittaa jo edesmenneitä, jotka ovat jollain olennaisella tavalla liittyneet nimettyyn paikkaan.

3.2. Toinen paikannimi

Maaseudulla asumusten kirjo ulottuu vanhoista suurista kantataloista torppiin sekä muihin pienempiin ja nuorempiin asumuksiin. Asumusten hierarkia näkyy myös niiden nimissä; vanhat talot on usein nimetty eri tavoin kuin nuoremmat ja vähäpätöisemmät rakennukset. (Pitkänen 1999: 21.) Vanha tilannimi on voinut vaikuttaa uuden asumuksen nimeämiseen.

Tästä ilmiöstä hyvä esimerkki on aineistoni nimi *Ytykkä*. Suuresta *Ylätalo*-nimisestä kantatalosta lohkaistiin vapaa-ajanasuntoa varten tontti ja paikka sai nimensä, kun nimenantaja oli vapaa-ajanasunnon rakennusvaiheessa runoillut: ”Tulipa Ylätalosta Ytykkä”. *Ytykkä*-nimi on muodostettu deminutiivista *-kkA*-johdinta käyttäen. Johtimen valinnalla on varmasti haluttu korostaa Ylätalon suuruutta *Ytykkään* nähden. Toisaalta *-kkA*-johtimen yksi käyttöyhteys on hellittely ja leikittely. (Vesikansa 1978: 52.) Nimellä halutaan siis kertoa alkuperäisestä kantatalosta, uuden paikan koosta ja samalla myös siitä, että uusi paikka on rakas ja miellyttävä. Kantataloista lohkotuille nuoremmille asumuksille on aiemminkin voitu antaa nimiä, jotka korostavat tilan kokoa tai sijaintia kantataloon nähden (Pitkänen 1999: 21).

Koska ympäristö ja omistussuhteet muuttuvat, muuttuu myös tarve puhua paikoista. Niinpä paikannimistöäkään ei ole voinut olla pysyvä, vakiintunut asia, vaan se on elänyt käyttäjiensä mukana. Uusia nimiä on syntynyt kaiken aikaa ja toisaalta vanhoja nimiä on jäänyt tarpeettomina pois käytöstä. Näyttää siltä, että paikalle annettu nimi pysyy käytössä niin kauan kuin mikään oleellinen sen ympäristössä ei muutu. Nimi säilyy, kun paikasta on jatkuvasti tarve puhua eli kun nimellä on käyttäjiä ja paikka ei ole muuttunut luonteeltaan merkittävästi. Vaihtuvinta paikannimistöä ovat olleet viljelysmaiden ja hyvin pienten maastonkohtien nimet. (Pitkänen 1999: 18.) Tämä nimien vaihtumis- ja muokkaantumislmiö näkyy myös aineistossani. Kaikista nimistä vanhoiksi paikannimiksi on ilmoitettu vain 12. Vanhaksi paikannimeksi olen tulkinnut nimen, jonka selitys on ollut esimerkiksi seuraavanlainen:

Tilan nimi on asiakirjojen mukaan ollut aina Tienvarsi. (*Tienvarsi*)

Historioitsijat arvelevat, että nimi on tullut alkuperäisen isännän nimestä. (*Junttila*)

Nimen alkuperästä ei ole varmaa tietoa, mutta mökki on suojelukohde ja siinä on asunut ennen meidän omistusta Oulun entinen palopäällikkö. (*Honni*)

Paikka on siis saanut nimensä jo kauan ennen nykyisiä omistajia ja se on jäänyt heidän aktiiviseen käyttöönsä. Aineistoni vanhan paikannimen mukaan syntyneet tai säilyneet käyttönimet ovat *Honni*, kaksi *Junttilaa*, *Kesäkunnas*, *Kotiranta*, *Olaranta*, *Pirttiranta*, *Saunaniemi*, *Tienvarsi*, *Urpula*, *Varvikko* ja *Ytykkä*. Joskus vanha paikannimi on sellaisenaan jäänyt nimeämään asumusta ja paikkaa, vaikka omistaja olisikin aikojen kuluessa vaihtunut jopa useaan kertaan.

Myös nimet *Kesäkunnas*, *Kotiranta* ja *Saunaniemi* on nimetty vanhan kantatilan mukaan. Nimi on joko säilynyt sellaisenaan (*Saunaniemi*) tai sitä on voitu muokata. *Kotikunnas*-tilasta on lohkaistu tontti, jonka rakennus on saanut nimekseen *Kesäkunnas*, koska paikalla vietetään aikaa lähinnä kesäisin. Kaikkien näiden nimien vastaajat kertoivat, että he halusivat kunnioittaa paikkaa ja sen historiaa nimivalinnalla.

Vanha paikannimi siis säilyy aineistoni pohjalta joko kokonaan, nimen osana tai nimestä muodostetun johdoksen osana, jos käyttäjät ja uuden nimen antajat niin haluavat. Kaikki vastaajat myös tiedostavat nimen alkuperän ja siihen liittyvän alkuperäisen paikan olemassaolon ja vaikutuksen nykyiseen nimeen.

Varsinkin torppia ja muita maaseudun pieniä asumuksia, joihin myös vapaa-ajanasunnot kuuluvat, on nimetty läheisen luonnonpaikan maantieteellisen nimen mukaan (Pitkänen 1999: 21).

Aineistossani jokin läheinen luonnonpaikka on ollut nimeämisperusteena yhteensä 21 nimessä. Vapaa-ajanasunnon käyttönimi on voitu muodostaa esimerkiksi lähellä sijaitsevan vesistön mukaan. Nimen perusteena voi olla järven tai kosken nimi. *Kotari*, *Kuivajärvi*, *Kärinki*, *Suontee*, *Sääksjärvi*, *Vuorjärvi* ja *Yräys* läheisen järven nimenä ovat kelvanneet nimiksi myös asumuksille. Samoin koskennimi *Huutokoski* on säilynyt kokonaan myös asumusta nimitettäessä. Vesistönimeä on myös voitu muokata vapaa-ajanasuntoa nimetessä. *Sykärijärvi* on järvi, mutta sen rannalla sijaitseva vapaa-

ajanasunto on saanut käyttönimekseen *Sykäri* ja *Puulavesi* on lyhentynyt asuun *Puula*. Alkuperäisistä järvennimistä on siis poistettu perusosa ja uutta paikkaa on ryhdytty nimeämään pelkällä määriteosalla.

Joskus läheisen luonnonpaikan nimestä otetaan määriteosa ja lisätään siihen jokin uusi elementti uutta nimeä muodostettaessa. Tällöin on kyse määritelitännäisestä. Esimerkiksi *Hirviranta* on *Hirvijärven* rannalla, *Koijärvestä* on muodostettu nimi *Koisalo*, *Kurkitupa* on muodostettu läheisen *Kurkisuon* mukaan, *Louhiniemi* on *Louhiveden* rannalla, *Räikälänmutka* on saanut määriteosansa *Räikälänjoesta* ja *Saarisenmäki* on *Saarisen* rannalla. Tällöin on syntynyt uusi nimi, jonka aineksina on vanha määriteosa ja perusosa on vaihtunut paikkaa paremmin kuvaavaksi. Tämän ryhmän kaikki nimet on muodostettu jo olemassa olevasta toponymista joko säilyttäen tai sitä muokaten.

Kuten tästä käy ilmi, vesistönimet ovat siis edusteilla hyvin vahvasti nimen osina ja aineistoni pohjalta ne ovat lähes ainoa selkeästi erottuva ryhmä, jonka nimiin on vaikuttanut läheisen luonnonpaikan maantieteellinen nimi. Tämä johtunee ainakin kahdesta syystä. Perinteisesti vapaa-ajanasunnot on haluttu rakentaa nimenomaan veden ääreen. Suomalainen unelma on mökki rannalla. Tämän unelman toteutumista halutaan korostaa myös paikalle valitussa nimessä. Toinen syy on se, että lähellä sijaitseva vesistö on hyvin näkyvä osa paikkaa. Se on helppo yhdistää paikkaan ja sen nimeä käytetään paikasta puhuttaessa. Siksi vesistöjen nimet ovat tärkeitä ja niistä voidaan helposti ottaa aineistoa uusiin paikannimiin.

Läheinen luonnonpaikka ja siellä sijaitseva jokin muu asumus voivat yhdessä vaikuttaa uuden nimen muodostamiseen. *Lyhönlinna*-nimen antajan perustelut valinnalleen olivat seuraavat:

Lähistöllä on Kamaranlinna, joka sijaitsee Kamaranniemessä. Rakentaessamme uutta hirsimökkiä, annoimme sille nimeksi Lyhönlinna, koska mökki sijaitsee Längelmäveden Lyhönniemessä.
(*Lyhönlinna*)

Tässä tapauksessa on otettu mallia jo olemassa olevasta asumuksennimestä, vaikka siihen ei olisikaan mitään muita yhteyksiä eivätkä sen muut ominaisuudet vaikuta uuteen paikkaan. Ehkä toisen nimen *-linna*-määriteosa on kuulostanut nimeäjistä niin hienolta, että sitä on haluttu käyttää myös nimettäessä omaa paikkaa.

Vapaa-ajanasunnon maantieteellinen sijainti voi vaikuttaa paikan nimeämiseen. Saaren, niemen, tien tai kylän nimi on vaikuttanut käyttönimen muodostamiseen. Edelliseen ryhmään verrattuna näissä nimissä on kysymys siitä, että vapaa-ajanasunnon fyysinen sijainti antaa motiivin asumukseen nimeämiseen. Silloin kyse ei ole läheisestä paikasta, jonka rannalla, reunalla, tai kupeessa asumus sijaitsee, vaan kysymys on paikasta, jossa asumus sijaitsee. Sijainti tarkoittaa tässä yhteydessä siis vapaa-ajanasunnon maantieteellistä sijaintia (kylä, saari, niemi, tie) ja sen paikan virallista nimeä.

Aineistossani paikan sijaintiin liittyviä nimiä on yhteensä 37. Useissa tapauksissa saaren tai kylän nimi on otettu paikan käyttönimeksi suoraan ilman mitään muutoksia. Näitä nimiä aineistossani ovat alkujaan kylännimet *Alatemes*, *Hirvijärvi*, *Karvala*, *Latvaperä*, *Liakka*, *Luhti*, *Merenlahti* ja *Nurmela*, saarennimet *Heikinkari*, *Kariniemi*, *Kesamo*, *Lavosaari*, *Liistonsaari* ja *Pentusaari*, *Pykälä*, niemennimet *Honkaniemi*, *Mustikkaniemi*, *Tervaniemi* ja *Vihtaniemi* ja kaksi tiennimeä *Nyyppyöli* ja *Kinnaraho*.

Saaren tai kylän nimeä voidaan myös muokata samoin kuin edellisen ryhmän yhteydessä esittelemiäni luonnonpaikannimiä, jolloin nimen määriteosa säilyy samana, mutta perusosa muutetaan. *Mansikkaniemessä* sijaitsee *Mansikkanokka* ja *Somerniemessä* on *Somerpirtti*.

Kaksiosaisille yhdyssanamuotoisille paikannimille on myös tyypillistä, että niistä muodostetaan lyhennettyjä nimiä, jolloin nimen perusosa jää pois. Tämä nimien lyhentämiskeino eli ellipsi tarkoittaa sitä, että yhdyssanan yksi osa siirtyy edustamaan koko sanaa merkityksen säilyessä ennallaan. Näissä nimissä nimen loppu- eli perusosa on heittänyt ja käyttöön on jäänyt nimen alku- eli määriteosa. Nimen lopun perusosa ei siis ole olennainen tieto nimenkäyttäjälle, vaan tärkeämmäksi koetaan alun määriteosa, joka antaa jotakin tärkeäksi koettua tietoa paikasta. Jos esimerkiksi lähistöllä on *Turpo-saari*, *Kaupinsaari* ja *Simunansaari*, voidaan niistä puhua nimillä *Turpo*, *Kauppi* ja *Simuna*, sillä oletetaan kaikkien tietävän, että kyseessä on saari. Ellipsinimiä aineistossani ovat nimet *Tossava*, joka sijaitsee *Tossavanperällä*, ja *Kipo*, joka sijaitsee *Kiponiemessä*.

Vaikka pysyttelenkin tässä tutkimuksessa pääosin suomenkielisissä paikannimissä, on aineistossani myös muutama alkuperäisesti ruotsinkielinen käyttönimi ja olen ottanut ne mukaan tutkimukseeni. Tähän ryhmään kuuluvat vapaa-

ajanasunnot *Roskis* ja *Hanska*, jotka sijaitsevat paikoissa *Rosklax* ja *Handskholm*. Suomenneittaessa nimiä ei ole niinkään otettu huomioon ruotsinkielisten sanojen merkitystä, vaan on ennemminkin haluttu säilyttää sanojen äänneasu. Samoin edelle esitelty *Nyyppyöli* on oletettavasti muokkaantunut ruotsinkielisestä *Nyböle*-nimestä.

Joskus alkuperäinen paikannimi on häivytetty uudesta paikannimestä niin hyvin, että sitä olisi mahdotonta tulkita nimestä ilman selittämistä. *Havupirtti* on valittu käyttönimeksi vapaa-ajanasunnolle, koska paikka on nimeltään *Honkaniemi* ja muillakin lähistön asumuksilla on jotenkin havupuihin liittyvät. Sama sanan merkityksen mukaan annettu, mutta myös maantieteelliseen sijaintiin perustuva nimi on *Leppälä*. Paikka, jossa vapaa-ajanasunto sijaitsee, on viralliselta nimeltään *Haapala* ja muut alueen asumusten nimet liittyvät lehtipuihin. Näitä nimiä ja niiden nimeämisperusteita voidaan pitää kaksitulkintaisina, sillä vaikka alkuperäinen maantieteellinen paikannimi on kiistatta vaikuttanut uusiin nimiin, on kyse myös jonkinlaisesta aihepiirinimeämisestä. Aihepiirinimeäminen on tyypillistä muodostettaessa uusia katujen- tai asunto-osakeyhtiöidennimiä, mutta aineistoni pohjalta sen on hyvin harvinaista vapaa-ajanasuntojen nimistössä.

Epävirallisia nimiä muodostettaessa on produktiivinen malli käyttää slangille tyypillisiä johtimia (esim. *-is* ja *-Ari*) sekä lyhentää sanoja. Aineistoni käyttönimistä vain *Rantsu* edustaa tätä tyyppiä. Asumus sijaitsee Rantasalmella ja kunnan nimestä on tehty lyhentämällä lempinimen kaltainen käyttönimi. Toisinpäin on taas tehty nimi *Livohka*, joka sijaitsee kylässä nimeltä *Livo*. Uutta nimeä ja sen käyttöä tukee myös sen kaksinaismerkitys, joka tulee esiin nimeä taivutettaessa: *Lähdetään Livohkaan*. Vastaa- ja kertoikin, että monet ovat ihmetelleet paikan nimeä ja pitäneet sitä hauskana.

Kuten olen aiemmin tässä alaluvussa todennut, pidän todennäköisenä sitä, että paikkaan liittyvät muistot ja tapahtumat kulkevat myös paikan nimen mukana. Jostain tietystä nimestä meille tulee mieleen tietynlainen paikka ja siihen liittyvät asiat – mieluisat tai epämiellyttävät. Mieluisia muistoja tahtoisi tietenkin säilyttää ja kenties jopa siirtää myös muihin, uusiin paikkoihin.

Aineistossani on nimiä, joiden nimeämisperusteena on tällainen mielikuvien ja muistojen siirtäminen uuteen paikkaan. Nimet ovat siis myös jonkin muun olemassa olevan paikan nimiä, mutta ne on haluttu ottaa käyttönimiksi myös vapaa-ajanasunnolle, koska niistä muistuu mieleen mieluisia muistoja esimerkiksi lapsuudesta

tai matkoilta. Luokittelen nämä nimet siirrynnäisiksi, koska ne ovat siirtyneet tarkoitamaan jotain muuta kuin alkuperäistä tarkoitettaan. Nimet ovat *Hietsu*, *Juntinkumpu*, *Karhula*, *Ketari*, *Koivula*, *Kotari*, *Laptara*, *Lepistö*, *Mallorka*, *Marjamäki*, *Mutala*, *Mäntylä*, *Pogosta*, *Saarela*, *Tönö* ja *Tönöriffa*.

Entinen kesäpaikka tai lapsuuden kotipaikka on ollut nimeämisperusteena esimerkiksi nimille *Tönö*, *Ketari*, *Lepistö*, *Koivula*, *Marjamäki* ja *Mäntylä*. Osa omaa lapsuutta on haluttu siirtää myös uuteen paikkaan ja siellä aikaansa viettäville ihmisille on haluttu näin ikään kuin tarjota – ainakin nimellisesti – mahdollisuus yhtä ihanaan paikkaan, kuin missä itse on lapsuus vietetty.

Paikka voidaan nimetä myös jonkun tuttavan, sukulaisen tai naapurin vapaa-ajanasunnon nimen mallin mukaisesti. Näin on nimetty esimerkiksi *Karhula*, josta vastaaja kertoo näin:

Kaikkien sukulaisten mökitkin ovat karhu-alkuisia, joten siitä mekin otimme paikalle nimen. (*Karhula*)

Käyttönimi voi saada innoituksen myös jostakin matkoilla mieleen jääneestä paikannimestä. *Juntinkumpu* on saanut nimensä näin:

Lapin reissulla nimi tarttui mukaan. Siellä oli tienviitta Juntinkumpu 5 km. Sopii hyvin meidän saaritontille, sillä mökki sijaitsee kumpareella ja vesimatkaa on 5 km. (*Juntinkumpu*)

Matkoilta tarttuneita nimiä ovat myös suomalaisen kirjoitusasun saaneet *Tönöriffa* ja *Mallorka*, jotka ovat osan innoituksestaan saaneet myös paikan hiekkarannoista, kuten *Hietsukin*.

Joskus käyttönimi valitaan olemassa olevista nimistä pelkän mielikuvan tai unelman perusteella. Eräs vastaaja kertoi, että he olisivat halunneet mökin Ilomantsista, mutta kulkeminen sinne tuntui hankalalta pitkän välimatkan vuoksi. Niinpä he perustivat Länsi-Suomeen oman *Pogostansa*, joka on paikannimi Pohjois-Karjalassa ja tarkoittaa pientä kyläyhteisöä tai pitäjää (NS s.v. *pogosta*).

Saarela-nimi on erikoinen tässä ryhmässä, sillä sen alkuperäinen tarkoite ei suinkaan ole ollut vapaa-ajanasunto tai muukaan asumus vaan se on saanut nimensä Päijänteellä aikoinaan kulkeneen *Saarela*-laivan mukaan. Nimeäjän mielestä laivassa on ollut jotakin sellaista, jonka hän haluaisi siirtyvän myös mökilleen.

Ryhmässä on myös toinen erikoisuus. Nimi, jossa on yhdistetty vapaa-ajanasunto sijainti ja entisen kaupunkiasunnon nimi. Nimi on *Laptara*, joka on kontaminaationimi nimistä *Lappi* ja *Tara*. Vastaajan mukaan uudelle lomapaikalle piti saada nimi, joka jotenkin liittyy myös entiseen kotiin Etelä-Suomessa.

Näiden ryhmien nimiä voi yhteisesti nimittää *metonymisiksi siirrynnäisiksi*, koska niissä asumuksen nimeksi on siirretty kosketusassosiaatioon perustuen läheisen paikan nimi sellaisenaan tai hieman muokattuna. Tämä tapa on aineistoni perusteella hyvin produktiivinen tapa muodostaa uusia asumustennimiä. Samanlaisen havainnon on tehnyt asunto-osakeyhtiöiden nimistä Paula Sjöblom (2000: 384). Kosketusassosiaatio voi olla tapauksittain hyvinkin vahva (paikan maantieteellinen nimi) tai väljä (läheinen luonnonpaikka). Vahva kosketusassosiaatio on silloin, kun paikka on nimetty sen maantieteellisen sijainnin ja -nimen mukaan; esimerkiksi saaren nimi on otettu nimeämään myös vapaa-ajanasuntoa (aineistossa esim. *Lavosaari* ja *Kesamo*). Väljänä kosketusassosiaatiota voidaan pitää silloin, kun paikan nimi on valittu esimerkiksi läheisen luonnonpaikan tai jonkin kauempana sijaitsevan kohteen mukaan, esimerkiksi läheisen vesistön nimi tai vanha kotipaikka on siirtynyt määrittämään vapaa-ajanasuntoa (aineistossa esim. *Kuivajärvi* ja *Juntinkumpu*).

3.3. Ympäristö

Paikan ympäristön ominaispiirteet tulevat esille myös paikan nimessä. Paikka voidaan nimetä siellä esiintyvän kasvillisuuden eli flooran tai eläimistön eli faunan mukaan. Jotta kasvillisuus tai eläimistö pääsisi nimen määriteosaksi, sen on oltava huomiota herättävä, erikoinen tai paikan luonnetta leimaava piirre.

Vapaa-ajanasunnon läheinen kasvillisuus on yksi aineistoni nimiennimeämisperusteista. Suosittu nimeämisperuste on puusto. Puunnimiä aineistossani on 11: *Haa-parinne*, *Havulinna*, *Honkaranta*, *Koivukehä*, *Koivuranta* (3 mainintaa), *Koivusaari*, *Kuusisto*, *Leppiranta*, *Männikkörinne*, *Mäntykoppa*, *Mäntylä*, *Mäntymäki*, *Mäntyniemi*, *Tuomiluoto* ja *Tuomirinne*. Näiden lisäksi on yksi käyttönimi, joka on saanut nimensä pensaan mukaan: *Näsiä*.

Suosituimmat nimen määriteosana käytetyt puunnimet ovat siis *koivu* (5 nimeä) ja *mänty* (5 nimeä). Koivu ja mänty ovat hyvin tyypillisiä suomalaisia puita ja edustavat suomalaisille luontoa ja sen kauneutta, joten ne ovat päässeet myös moneen nimeen. Näin monta mainintaa asettaa kyseenalaiseksi käyttönimen yksilöivän tehtävän, mutta jos tietty ryhmä tietää vain yhden *Koivurannan*, täyttyy käyttönimen yksilöintitehtävä. Vastaajien nimen perusteille antamat selitykset ovat yksinkertaisuudessaan esimerkiksi seuraavanlaisia:

Iso mänty kasvoi talon vieressä. (*Mäntylä*)

Saarella kasvaa tuhoton määrä tuomia. (*Tuomiluoto*)

Paljon koivuja rannassa. (*Koivuranta*)

Paitsi puusto myös muu kasvillisuus on voinut olla nimeämisen perusteena. Erilaisia kasvinnimiin pohjautuvia nimiä aineistossani ovat *Kaislaranta*, *Liljaranta*, *Lummeranta*, *Mustikkamaa*, *Rentukka*, *Rölli*, *Suopursu* ja *Tupasvilla*. Vastaajien antamien selitysten mukaisesti kasvillisuuden tulee olla joko erikoista (tupasvilla eli suovilla) tai huomiota herättävän runsasta (suopursujen paljous), jotta se päätyisi paikan nimeen. Joissain tapauksissa kasvin erikoinen nimi on innoittanut nimeäjää. Esimerkiksi *Rölli*-nimi on valittu vastaajan mukaan sen vuoksi, että se on mukava nimi ja tarkoittaa muutakin kuin vain heinäkasvia. Kasvien lisäksi aineistossani on nimi *Jäkälä*, jonka nimeämisperusteena on, että vapaa-ajanasunnon tontilla on paljon jäkälää.

Erillinen alaryhmä on nimet, jotka liittyvät puustoon ja muihin kasveihin, mutta eivät ole saaneet nimeään suoraan niiden nimistä, vaan kasvin huomiota herättävistä ominaisuuksista. Näitä nimiä ovat *Ketola*, *Käkkäräkallio* ja *Pihkarinne*. *Käkkäräkalliolla* kasvaa suuren kiven päällä pieniä käkkärämäntyjä ja omistaja on ihmetellyt, mistä puut saavat voimansa. Näistä pienistä männyistä on vapaa-ajanasunto saanut nimensä. *Ketola*-nimi taas on valittu, koska paikalla on huomattavan laaja ja harvinainen luonnonketo.

Osa tämän ryhmän käyttönimistä voisi luulla myös paikan sijainnin mukaan annetuiksi, sillä onhan olemassa varmasti myös saari, jonka nimi on *Koivusaari*, mutta olen luottanut vastaajien antamiin tietoihin ja niiden mukaan rajannut nämä nimet kasvillisuuden mukaan annetuiksi. Kasvien nimet ovat siis siirtyneet joko sellaisinaan pai-

kannimiksi ja tai käyttönimien määriteosiin. Nimen selitys on hyvin myös ulkopuolisen tunnistettavissa ja se helpottaa nimen käyttöä ja säilymistä.

Eläintennimet on ollut vanhastaan perinteinen tapa muodostaa paikannimiä. Jotta eläimennimi päättyisi nimeen, on siihen oltava jokin selitys. Aineistoni pohjalta tällaisia selityksiä on mm. että kyseessä olevia eläimiä esiintyy poikkeuksellisen paljon tai että eläin on ollut jotenkin läsnä silloin, kun paikkaa on oltu ensimmäisiä kertoja katsomassa.

Peukaloinen on pieni lintu, joka oli mökkitontilla, kun vierailimme paikalla ensimmäistä kertaa. Niinpä mökkikin sai nimekseen *Peukaloinen*. (*Peukaloinen*)

Jossain tapauksessa eläimellä voi olla historiallinen arvo paikalle. Lampaita on entisaikaan laidunnettu saarissa ja aineistossanikin on yksi vapaa-ajanasunto, joka on saanut vanhan perinteen mukaan nimen *Lammassaari*. Erikoinen peruste on myös nimellä *Oravala*:

Harvensimme mökkitontin puustoa ja tietämättämme kaadoimme myös kuusen, jossa oli oravanpesä. Hoivasimme kolmea oravanpoikasta huonolla menestyksellä ja nimesimme mökin kuolleiden poikasten mukaan.

Joskus myös mielikuva tietystä eläimestä voi innoittaa nimeäjää. Eräs vastaaja kertoi *Kaakkuri*-nimen tulleen siitä, että hänen ja kaakkurin sielunmaailmat kohtaavat. Kumpikin on vastaajan mukaan komeaa lajitoveriaan pienempi ja vaatimattomampi, ujo ja rauhaa rakastava. Lisäperusteluina vastaajalla on vielä, että nimi on lyhyt ja ytimäkäs.

Muita eläimistön mukaan annettuja käyttönimiä aineistossani ovat *Hanhivaa-ra*, *Havukkaranta*, *Jänesmökki*, *Kotkanpesä*, *Kurkiahho*, *Kärpänkallio*, *Majava*, *Oravala*, *Oravanmarja*, *Sudenpesä* ja *Teerennokka*. Yksi nimi poikkeaa muista tämän ryhmän nimistä, sillä se on muodostettu kahden eläimen nimestä. *Sortikka*-nimi on kontaminaationimi, sillä nimeäjän perustelu nimelle oli, että saarella asustaa sorsia ja tikkoja.

Paikannimet ovat vahvasti motivoituneita ja harkittuja ilmauksia. Ne ovat usein kuvanneet nimetyn asumuksen ympäristöä nimenantohetkellä. Nimi voi säilyä vaikka ympäristö aikojen kuluessa muuttuisikin, jos nimi ei käyttäjiensä mielestä tarvitse uudistamista. (Ainiala 1997: 18.) Nimi voi siis säilyä aktiivisessa käytössä, vaikka

sen yhteys alkuperäiseen tarkoitteeseensa onkin kadonnut. Vaikka ympäristö on muuttunut, on silti tärkeää, että nimenkäyttäjät tiedostavat nimen merkityksen. Muuten nimi voisi helpommin vaihtua uuteen, paremmin paikan nyky-ympäristöä kuvaavaan nimeen. Historiallinen ja perinteikäs merkitys halutaan säilyttää nimessä ja sen merkityksessä. Esimerkiksi nimi *Havukkaranta* on syntynyt aikoinaan siksi, että lähellä on pesinyt haukkoja. Nykyään haukkojen pesimäalue on ihmisen asuttama, mutta nimi on säilynyt aktiivisessa käytössä, koska nimenkäyttäjät tietävät nimen merkityksen.

Paikka, jossa vapaa-ajanasunto sijaitsee, ja sen luonto voivat olla muutenkin innoittajana paikan nimen valinnassa. Tällöin ei ole kyse paikan maantieteellisestä nimestä (esim. saaren tai kylän nimi), eikä läheisestä luonnonpaikasta (esim. läheisen saaren tai alueen nimi) ja sen nimen uudelleen käyttöönottamisesta, eikä myöskään suoranaisesti paikalla esiintyvistä kasvillisuudesta tai eläimistöistä. Näissä nimissä on kyse siitä, että jokin paikan luontoon liittyvä ominaisuus on antanut idean nimelle. Ominaisuus voi olla esimerkiksi paikan tuulusuus, aurinkoisuus, pinnanmuodot tai ulkonäkö.

Paikan ominaisuuden mukaan annettuja käyttönimiä aineistossani ovat: *Eteislahti*, *Grand kanjon*, *Kalliomäki*, *Kariranta*, *Kesäniemi*, *Kiviniemen tila*, *Kolmio*, *Kotiniemi*, *Kukkula*, *Lahikka*, *Lammakko*, *Lähdeaho*, *Lähderanta*, *Myrskyluoto*, *Mäki*, *Pellonpää*, *Pikkuniemi*, *Puhuri*, *Rinteelä*, *Risunperä*, *Salmus*, *Santaranta*, *Siimes*, *Sillankorva*, *Tuulentupa* (2 mainintaa), *Tuuliranta*, *Vaara*, *Valkoranta*, *Villa Aurinkoniemi* ja *Villa Lehtoranta*.

Monet nimistä ovat merkitykseltään hyvin läpinäkyviä. Niiden peruste on helppo tunnistaa ja joskus jopa havaita aistein. On helppo oivaltaa, että *Santaranta*-nimi on tullut nimeäjien mieleen, kun paikalla on hiekkaranta, ja että *Kukkula*, *Mäki* ja *Vaara* on valittu nimeksi tontin pinnanmuodon mukaan. Mutta tämän ryhmän nimien joukossa on myös muutama hyvin läpinäkymätön nimi.

Grand kanjon on harvinainen nimi aineistossani jo senkin vuoksi, että se on englanninkielinen. Olen kuitenkin ottanut sen mukaan siksi, että se on ymmärrettävä ja edustaa aineistossani vähäistä vieraskielistä ryhmää ja toisaalta myös lähes yhtä suppeaa slanginimiryhmää. Epävirallisten paikannimien yksi tyypillinen piirre on, että paikoille keksitään englanninkielisiä nimiä tai nimiä, joissa on muuten vieraskielisiä aineksia.

Grand kanjonin nimeämisperusteina vastaajan mukaan on:

Mökki sijaitsee korkean kallion juurella. Vastarannalla kohoaa jyrkänne ja välissä on kapea salmi.

Perusteena on siis paikan ulkonäkö ja se, miten se muistuttaa jotakin muuta (kuuluisaa) paikkaa. Näillä perusteilla keksitään yleensä epävirallisia paikannimiä kaupunkinimistöissä, mutta vastaajan mukaan nimityyppi toimii myös käyttönimenä toisenlaisessa ympäristössä. Mielestäni onkin aika omituista, ettei tällä perusteella (yleisesti tunnettu muu olemassa oleva paikka) ole annettu enempää kuin tämä yksi nimi. Voisi hyvin kuvitella, että kuuluisat rakennukset tai paikat voisivat innoittaa nimeäjiä enemmänkin.

Paikan tuulisuus on aineistoni perusteella merkittävin ominaisuus, jonka perusteella käyttönimiä on muodostettu. Nimet *Myrskyluoto*, *Puhuri*, *Tuulentupa* ja *Tuuliranta* ovat kaikki vastaajien mukaan saaneet nimensä, koska paikalla tuntuu tuulevan aina.

Tämän ryhmän läpinäkymättömin nimi merkityksensä suhteen on nimi *Kolmio*. *Kolmio* nimessä viittaa vastaajan mukaan tontin erikoiseen muotoon. Tontti on siis kolmion muotoinen ja tämä piirre on ollut nimeäjien mukaan tarpeeksi paikkaa kuvaava ja leimaava, joten se on päässyt myös paikan käyttönimeen.

Tyypillisiä piirteitä tämän ryhmän nimille on, että nimeen on valittu jokin merkittävä piirre tai ominaisuus paikasta ja siitä on muodostettu joko koko nimi tai se on otettu nimen määriteosaan ja perusosakin antaa vielä paikasta jotakin tietoa. *Kariranta*-nimen selitys on, että vapaa-ajanasunto sijaitsee rannalla ja koska se ei vielä ole riittävästi määrittänyt paikkaa, on määriteosaksi otettu sana *kari*, koska ranta on hyvin karikkoinen. Samoin *Lähteranta*-nimessä paikan merkittävä ominaisuus on rannassa sijaitseva luonnonlähde. Aineistoni *Lammakko*-nimi taas on muodostettu appellatiivista *lampi*. Perusteluina nimelle nimeäjä mainitsee, että vapaa-ajanasunnon takana on suuri lampi, ”oikea lammakko!”

3.4. Asumuksen ominaisuus

Edellisessä alaluvussa erittelin ja analysoin nimiä, joiden nimeämisperusteina on jokin paikkaan liittyvä ominaisuus ja sen ottaminen nimeen. Tässä alaluvussa esittelen nimiä, joiden nimeämisperusteina on ollut jokin paikalla olevan asumuksen ulkonäköön tai muuhun ominaisuuteen liittyvä seikka.

Nimiä, joihin asumuksen ulkonäkö tai muu ominaisuus on vaikuttanut, on aineistossani 14: *Haisumökki*, *Harakanpesä*, *Honka*, *Iso Mökki*, *Mummonmökki*, *Pikkula*, *Pikkumökki*, *Röllimaja*, *Tupa*, *Tynnyri*, *Tähtitorni*, *Tönö*, *Villa Azzurro* ja *Villa Vino*. Asumuksen ulkonäkö on vaikuttanut nimiin esimerkiksi tällaisin perustein:

Mökki on semmoinen pieni ja harva. (*Harakanpesä*)

Nimeen vaikutti paikan tyyli, oli aika ränsistynyt, kun ostettiin. (*Mummonmökki*)

Mökki on vanha ja vinohko, lukuisista oikaisuista huolimatta. (*Villa Vino*)

Nimi on tullut tynnyrisaunan mukaan. (*Tynnyri*)

Muita asumuksen ominaisuuksia, ulkonäön lisäksi, jotka ovat osaltaan vaikuttaneet käyttönimien muodostamiseen, ovat asumuksen materiaali, koko ja haju.

Mökki on hirsimökki. (*Honka*)

Se vaan on sellanen pieni tönö... (*Tönö*)

Kosteusvaurioinen... (*Haisumökki*)

Myös asumuksen väri voi antaa perusteet nimeämiselle. *Villa Azzurro* on tästä esimerkiksi. Vastaajan selitys nimelle:

Oudon ja olevinaan virheellisen hirsien kuivattamistavan ja -ajan vuoksi hirsistä piti 'asiantuntijoiden' mukaan tulla täysin sinisiä ja koko mökin homehtua! Piruuttamme sitten nimesimme mökin Azzurroksi, joka on lempiväriini!

Asumuksesta ei siis vastauksen mukaan tullutkaan täysin sininen tai homeinen, mutta väri säilyi kuitenkin nimessä. Asumuksen ominaisuuden mukaan annetut nimet säilyvät käytössä niin kauan kuin asumus säilyy muuttumattomana. Jos esimerkiksi rakennuksen ulkonäkö muuttuu oleellisesti, voi olla, että nimikin vaihtuu.

3.5. Kulttuuri-ilmion nimi

Erilaiset kulttuuriteokset ja niissä esiintyvät nimet ovat päätyneet myös vapaa-ajanasuntojen nimiin. Teoksella ja sen nimistöllä voi olla jo vakiintunut asema nimistössä, kuten kalevalaisilla tai raamatullisilla nimillä, tai se on voitu ottaa uudemmasta popkulttuurista.

Kalevalainen nimistö ja sen erilaiset muodot ovat tuttuja kaupunkinimistöistä ja monessa suomalaisessa kaupungissa tai kunnassa on tähän nimiperheeseen kuuluva nimistöryhmä. Aineistossani kalevalaisia nimiä edustavat *Joukahainen* ja *Villa Ainola*. Joukahaisen nimeäjät kertovat myös, että muillakin pihapiirissä olevilla rakennuksilla on kalevalaiset nimet: saunamökki on *Joukahainen*, varasto on *Sampo*, grillikatos *Ilmarinen* ja ulkokuusi *Väinämöinen*. Nämä nimet ja rakennukset muodostavat siis pienen Kalevala-kylän.

Muita kirjallisuuteen liittyviä tai sieltä suoraan otettuja nimiä ovat *Entinkulma*, *Kaanainmaa*, *Kuutsalon Kauniala*, *Puskataipale* ja *Panama*. Entinkulman selitys on

Nimessä yhdistyvät sulassa sovussa niin J.R.R. Tolkienin entit ja Linnan Pentinkulma ja ne kuvastavat omistajien suurta rakkautta kirjallisuuteen. (*Entinkulma*)

Entit ovat J. R. R. Tolkienin fantasiaromaanissa *Taru Sormusten Herrasta* puhuvia puita, ja Pentinkulma on eräs tapahtumapaikka Väinö Linnan romaanitriologiassa *Täällä Pohjantähden alla*.

Kuutsalon Kauniala -nimessä *Kauniala* on siirtynyt Anni Swanin nuortenkirjassa esiintyneestä huvilasta. Vastaaaja kertoi lisäksi, ettei paikka kovin huvila ole, mutta hänen äitinsä oli luonut tavalliselle saunamökille huvilamaisen ympäristön muun muas-

sa kukkaistutuksin. Nimessä esiintyvä määriteosa *Kuutsalo* on sen saaren nimi, jossa vapaa-ajanasunto sijaitsee. *Kaanaanmaa* on aineistoni harvinaisuus ainoana nimenä, jonka merkitys pohjautuu Raamattuun. Vastaajan mukaan vapaa-ajanasunto on heille kaivattu unelma, kuten Kaanaanmaa oli Raamatussa. Nimistä *Puskataipale* on otettu Yleisradion kuunnelmasta *Kankkulan kaivolla*, jossa matkustettiin Puskataipaleella. *Panama* on taas saanut nimensä Janoschin satukirjasta *Oi ihana Panama*, jossa sanotaan: ”Oi ihana Panama, unelmiemme maa, siellä kaikki on niin toisenlaista!” Vastaajan mukaan tuo kuulosti aivan heidän mökiltään.

Hintriikka-nimi on poimittu iskelmälaulusta, samoin kuin kaksi *Ryysyrantaa*. Ryysyrannalla voi olla Irwin Goodmanin laulussa hieman negatiivinen sävy, löytyyhän sieltä laulun mukaan luteita ja täitä, mutta vastaajille sillä on kuitenkin mielekäs merkitys. Joskus kuitenkin negatiivinen sävy voi jäädä tarkoituksella myös nimeen, ja silloin se mielletään humoristisena. Tällainen nimi aineistossani on *Väyrynen*, joka on nimetty ministeri Paavo Väyrysen mukaan seuraavin perustein:

Väyrynen kansanedustajana ollessaan peri päivärahoja Lapissa sijainneesta jalasmökistä, vaikka asuikin Helsingissä. (*Väyrynen*)

Televisiosarja on innoittanut vain yhtä nimeäjää. Nimi *Räntsi* on muunneltu suomen kielen mukaiseksi englannin kielen sanasta *ranch* (suom. *karjatila*). Nimi on otettu *Dallas*-televisiosarjasta, jota lähetettiin samoihin aikoihin, kun paikkaa oltiin ostamassa. Vastaajan mukaan se oli kuulostanut hulppean hauskalta, ja on jäänyt sittemmin elämään paikan ainoana nimenä.

Englanninkielisiä nimiä tässä alaryhmässä ovat myös *Aquarius* ja *Happy-cat*, joka on saanut nimensä samannimisen viinin mukaan. Viini ja sen avaaminen olivat olleet tärkeässä roolissa ensimmäisenä yönä, joka oli paikalla vietetty. *Aquarius* (suom. *vesimies*, horoskooppimerkki) on taas annettu paikalle nimeksi, koska molemmat omistajat ovat horoskooppimerkiltään vesimiehiä.

Kulttuuri-ilmiöiden mukaan nimetyt nimet ovat siis hyvin moninaisia. Nimeämisperusteen voi etsiä lähes mistä tahansa kulttuurin osa-alueesta. Tärkeää kaikille vastaajille oli nimen yhteys perusteena olleeseen ilmiöön ja vastauksista huomasii, että

nämä nimet olivat hyvin tarkasti valittuja ja merkitykseltään merkittäviä nimien käyttäjille. Nimien tarina halutaan säilyttää ja jakaa muiden kanssa.

3.6. Historiallinen toiminta tai merkittävä tapahtuma

Nimettävän paikan menneisyyteen voi liittyä jokin tapahtuma tai asia, jonka halutaan näkyvän myös paikannimessä. Historiallisiin tapahtumiin eli sellaisiin piirteisiin, joita enää nykyään voi paikalla muuten havaita, liittyviä nimiä aineistossani ovat: *Asema*, *Kartano*, *Kaskimäki*, *Lammaskotatieva*, *Lapinniemi*, *Lauttaranta*, *Multivieru*, *Ranta*, *Risula*, *Talasaranta*, *Tervämäki*, *Tervasaari*, *Torppa* ja *Varsansyömä*.

Monet nimistä liittyvät vanhaan paikalla harjoitettuun toimintaan. *Asema* on ollut aiemmin vanha puunlastausasema. *Kaskimäki* sijaitsee paikalla, jossa on sijainnut 1800-luvulla kaski. Paikalla on vieläkin muistona paitsi nimi myös naurishauta. *Lammaskotatievan* paikalla on aikoinaan sijainnut kota ja siellä on paimennettu lampaita. *Multivieru*-nimi viittaa paikalla tehtyyn tukin vieritykseen, ja *Tervasaassa* on aikoinaan poltettu tervaa, samoin *Tervämäessä*. *Tervämäki*-nimestä vastaajalla oli poikkeuksellisen tarkka tieto:

Vuonna 1926 rakennetun kesäasunnon eduskalliolla on aikoinaan valmistettu patatervaa. Sitä varten kallioon oli hakattu puun lehteä muistuttava (ääriviivat ja lehtiruodit, halkaisija n. 50 cm) kuvio, jonka uria pitkin terva valui lehden kärkeen ja keräilyastiaan. Tämä tervamäen 'sinetti' on edelleen näkyvillä. (*Tervämäki*)

Jokin yksittäinen menneisyydessä sattunut tapahtuma on voinut jäädä elämään nimessä. *Kulopirtti* on saanut nimensä, kun edellinen omistaja oli kulottanut mökin rakennusvaiheessa peltoa lähistöltä, ja tuli oli melkein karannut mökin tontille. *Risula*-nimi on syntynyt viime vuosisadalla tapahtuneen piispantarkastuksen aikoihin, kun piispa oli saapunut Merikarvialle ja Riispyyn läpi kulkeva tie oli ollut niin huonossa kunnossa, että kyläläisten oli pitänyt peittää tie risuilla, jotta piispan rattaat olivat päässeet kulkemaan. *Varsansyömä* on muodoltaan lappilaista nimistöä, ja peruste nimelle on yksinkertaisesti se, että paikalla on perimätiedon mukaan susi syönyt varsan.

Perusosaton nimi *Suutari* on vastaajan mukaan vailla perusteellista selitystä, mutta hänen mukaansa mökki on entinen Sutelan sotilasvirkatalon torppa, ja ehkä torpassa on toiminut kylän suutari. Samoin perusosaton *Kartano* on aikoinaan ollut kylän kartano ja vaikka nykyään paikka muistuttaakin vastaajan mukaan lähinnä lahoavaa mökkiä, on nimi pysynyt käytössä. Vanha rakennus on antanut nimensä myös *Talaranta*-paikalle. Paikalla on aiemmin sijainnut talas (NS s.v. *talas*: rantaan veneiden, nuotan tai verkkojen suojaksi joko patsaiden varaan rakennettu katos tai hirsinen, harvaseinäinen suoja) ja siitä on otettu määriteosa uudelle nimelle. *Lauttaranta* sijaitsee joen rannalla ja paikalla on aiemmin kulkenut lautta. Nykyään paikalla on jo silta, mutta vanha joenylitystapa on säilynyt nimessä.

Menneisyyden tarinat ja tapahtuvat jatkavat elämäänsä paikan nimissä. Näissä nimissä täyttyy kulttuurihistorian tallentaminen ja vanhojen perinteiden kunnioittaminen.

3.7. Sanaleikit ja metaforat nimissä

Joskus nimenantaja voi tahallisesti poiketa tavanomaisista nimenmuodostustavoista ja valita paikalle erikoisemman nimen. Tällainen nimi voi perustua johonkin assosiaatioon, joka nimenantajalle paikasta on tullut. Esimerkiksi pitkulainen järvi on vertautunut nimejään mielikuvissa kissanhäntään ja on voinut saada nimen *Katinhäntä*. (Pitkänen 1999: 16.) Usein nimestä on tunnistettavissa appellatiivisia aineksia. Tällöin nimi voi kuvailla tarkoitettaan ja kuvaavuudella voi jopa olla keskeinen asema nimen käytössä. (Ainiala 1997: 20–21.)

Varsinkin nuorille asumuksille on voitu antaa laajalle levinneitä muotiniemenkaltaisia mielikuvituksellisia metaforiin tai sanaleikkeihin perustuvia nimiä. Näille nimille on yhteistä se, että niiden ensisijainen tehtävä on viestittää paikasta positiivisia mielikuvia. Ne voivat olla lähes sadunomaisia ja kertoa, että paikka on käyttäjilleen rakas ja henkilökohtainen paikka, jolle on haluttu antaa erikoinen ja ainutlaatuinen nimi.

Eero Kiviniemi pitää mielikuvituksellisia nimiä paikkojen lisäniminä. Hänen mukaansa tällaisissa kansanomaisissa lisänimissä kielen ilmaisumahdollisuudet on käy-

tetty lähes loppuun. ”Osa näistä nimistä on leikkimielisyydessään tai häijyydessään sellaista ilotulitusta, jota tuskin samassa määrin tapaa muusta sananmuodostuksesta.” Kiviniemi kirjoittaa myös, että tällainen sanoilla ilottelu on paikannimistöissä harvinaisempaa, sillä paikannimillä on harvoin sellaista sosiaalista funktiota kuin lisänimillä. Samalla hän kuitenkin toteaa, että kielellä leikittely voi olla mahdollista etenkin silloin, kun nimetään pienen ryhmän tarpeisiin uusia paikkoja tai annetaan rinnakkaisnimiä jo aiemmin nimetyille paikoille. Kiviniemen mielestä on hyvä asia, että selvät sanaleikit ja mielikuvitukselliset nimet ovat harvinaisia, sillä nimien motivaation unohduttua niiden alkuperää olisi lähes mahdotonta selvittää. Hän kuitenkin myöntää, että varsinkin kesämökkien virallisissa nimissä sanaleikkejä jo tapaa, joten se osoittaa sen, että suomalaisilla on viehtymystä tällaisiin nimiin. (Kiviniemi 1990: 213–214.)

Metaforiin ja erilaisiin sanaleikkeihin tai fraseologiaan perustuviksi nimiksi lasken aineistostani ne käyttönimet, joiden nimeämisperusteiksi on ilmoitettu se, että nimet on keksitty ja niillä ei ole mitään edellisissä alaluvuissa esitettyjä nimeämisperusteita. Nämä nimet ovat aineistoni suurin käyttönimien ryhmä. Olen jakanut nämä nimet vielä ryhmiin erilaisten perusteluiden mukaisesti.

Nimen antamisen perusteena voivat aineistoni pohjalta olla sanoilla tai niiden taivutuksella leikittely, jolloin nimi ja sen merkitys perustuvat sanaleikille ja nimen taivutukseen. *Lipetti*-nimisen vapaa-ajanasunnon nimeäjät kertovat perusteluiksi nimelle, että mökin edellinen omistaja ja sen rakentaja oli tullut mökilleen pakoon muita töitään eli lähti kaupungista mökille *lipettiin*. Nimi on jäänyt myös nykyisten omistajien käyttöön hauskuutensa vuoksi.

Eräs vastaaja kertoi, että nimi oli syntynyt, kun kerran rakennusvaiheessa tuttavat olivat ilmoittaneet tulevansa kylään kaupunkiasunnolle, ja puhelun loputtua vastaaja oli tokaissut miehelleen: ”Olipa hyvä että ehittiin lähteä kotoa pois karkuun vieraita, lähetettiin karkuun Karkulaan.” Näin mökki sai nimen *Karkula*.

Tällaisia nimen taivutukseen perustuvia nimiä ovat myös *Tipotie*, *Aresti*, *Käpälämäki* ja *Tajukangas*. Taivutuksen esiin tuoman hauskuuden lisäksi nimillä on myös muita perusteluja. *Tipotie*-nimeen liittyy myös se, että paikka sijaitsee pitkän tien päässä. *Aresti*-nimeen liittyy vastaajan kertoma perustelu:

Olen ammatiltani luokanopettaja. Pikkuoppilaat kyselevät syksyllä innoissaan: 'Milloin päästään arestiin?' He eivät tiedä, onko se hyvä vai paha asia. Mekään emme tiedeet mökkiä hankkiessamme tuoko se meille iloa vai huolta. Ja missäpä ope viihtyisi vapaa-aikanaan paremmin kuin Arestissa!! (*Aresti*)

Sanaleikkiin perustuva nimi on myös *Törömökki*, joka ei niinkään viittaa hauskanpitoon vaan siihen, että vastaajan mukaan on hyvä olla olemassa paikka, jossa voi mököttää eli olla niin sanotusti törömökillä hyvällä omatunnolla, eikä tarvitse kutsua vieraita, ellei tahdo.

Lapset keksivät uusia ja omia nimityksiä asioille ja paikoille, joiden oikeaa nimitystä he eivät vielä tiedä. Joskus kyse voi olla väärin kuullusta tai väärin ymmärrystä sanasta, joka muotoutuu lapsen suussa hänen mielestään oikeaksi tai joskus lapsi voi keksiä ihan uuden sanan. Lasten keksimät uudissanat voivat jäädä elämään sanan merkityksen tietävän ryhmän keskuudessa.

Lasten keksimiä nimiä, jotka ovat päätyneet vapaa-ajanasuntojen käyttönimiksi, ovat aineistossani seuraavat nimet: *Hikkala*, *Hirvenkorva*, *Illilä*, *Kisko*, *Muppala*, *Peikkola*, *Pulleri* ja *Pökölö*. Nimet *Hirvenkorva* ja *Illilä* perustuvat väärinymmärryksen:

Hän (perheen nuorin lapsi) kärsi kuuloviasta lapsuudessaan, kun tontin osto oli tapetilla. Sanoin: 'Rakennetaan talviasuttava, että voidaan viettää joskus joulu korvessa; ettei olisi hirveästi muita niin kuin aina kaupungissa.' Hän sanoi: 'Hirven korvassa vaude, joulu! (*Hirvenkorva*)

Entinen omistaja oli pikkupoikana opetellut tavaamaan Illodinpullon nimeä. Nimestä tuli pojan suussa *Illilä* ja enot alkoivat kutsua poikaa *Illilän isännäksi*. Niinpä hän myöhemmin antoi tämän nimen omalle kesäpaikalleen. (*Illilä*)

Hikkala taas on saanut nimensä, kun paikan omistajien tytär oli ensimmäistä kertaa katsomassa taloa ja oli ilmoittanut: "Tämä on oikea Hikkala, tänne en tule!" Hikka oli ilmeisesti tytön mielestä paha ja huono asia, ja se sopi hyvin hänen mielestään aluksi tyhmälle vaikuttavalle paikalle nimeksi. Sittemmin paikka sai kuulemma hyväksynnän, mutta nimi jäi käyttöön. Samalla tavalla johdonmukaisesti -*IA*-päätteellä muodostettu käyttönimi on *Muppala*. Sen nimeämisperusteet ovat seuraavanlaiset:

Ennen oli vain mokki tai mökki, sitten syntyi lapsenlapsi. Pappala kuulostaa tyhmältä ja kun on mupu eli mummupuoli, niin mummu-la ei ollut hyvä, joten tuo lasten lopulta keksimä MUPPALA sisältää molemmat. (*Muppala*)

Peikkola-nimen on antanut poika, joka sai aikoinaan rakentaa isän ostamalle tontille majan, oman peikkolan. Myöhemmin paikalle on rakennettu jopa viisi muuta rakennusta ja nimi kattaa nykyään ne kaikki. Muille tämän alaryhmän nimille eivät vastaajat antaneet sen tarkempia nimeämisperusteita, kuin että perheen pieni lapsi oli ne keksinyt ja niin ne olivat jääneet kaikkien käyttöön.

Monelle vapaa-ajanasunnon ostaminen on sitoutumista paitsi lomapaikkaan myös jatkuvaan remontointiin ja paikkojen kunnostamiseen. Tämä puuhastelu ja tal-kootyö näkyvät myös nimissä. *Helvetinloukku-työleiri-Gulag*, *Lantaasi*, *Loukku*, *Orjaleiri* (2 mainintaa), *Pirunsaari*, *Puuhamaa* (2 mainintaa), *Siirtotyömaa* ja *Työleiri* paikanniminä kertovat paljon paikan luonteesta ja siellä tapahtuvasta toiminnasta.

Nimistä ensimmäinen, *Helvetinloukku-työleiri-Gulag*, kertoo jo nimenä siitä tunnelatauksesta, jota paikkaa kohtaan tunnetaan. Vastaajan mukaan paikalla täytyy ”suorittaa askareita” eli tekemistä riittää niin, että rento lomailu on kaukana tästä vapaa-ajanviettopaikasta. En kuitenkaan usko, että töiden tekeminen vapaa-ajanasunnolla on täysin vastenmielistä ja ikävää, sillä näiden askareiden määrä ja niiden suorittaminen näkyy nimessä lähinnä ironisena sävynä. *Pirunsaari* kertoo nimenä ajasta, jolloin tontilla tehtiin rakennustöitä ja saareen oli hankala kuljettaa tarvikkeita. Ajateltiin, että itse piru on järjestänyt kuljetusten hankaloittamisen.

Tämän ryhmän *Puuhamaa*-nimet ovat vastaajien mukaan muodostuneet jatkuvan ”puuhailun” myötä. Ne eivät siis viittaa Tervakoskella sijaitsevaan lasten huvipuistoon, jossa koko perheellä olisi vain kivaa. Vapaa-ajanasunnolla tapahtuva puuhailu voi toki olla myös perheen yhteistä toimintaa ja näin mukavaakin ajanvietettä.

Joskus negatiivissävytteinen työntekoon liittyvä nimi voi saada positiivisen rinnakkaisnimen. Näin on käynyt toiselle *Orjaleireistä*; sen rinnakkaisnimi on *Paratiisi*. Tämä ilmiö kertoo siitä, että vaikka paikalle valittaisiinkin lähes köllinimen tai haukumanimen kaltainen ironisoiva nimi, on paikka kuitenkin rakas ja sen omistamisesta ollaan ylpeitä. Alkuperäiset negatiivissävytteiset käyttönimet eivät ole muodostuneet

niinkään nimeämisen välttämättömästä tarpeesta yksilöidä paikka vaan ne ovat lähinnä kielellä leikkittelyä ja ilottelua. Nimiin sisältyy myös pienen käyttäjäpiirin sisäpiirin tunteet ja muistot.

Vastakohtana edellisille nimille ovat nimet, joiden keskeinen tehtävä on myönteisten mielikuvien herättäminen. Tämä on nimien toiseksi yleisin ilmaisutehtävä Paula Sjöblomin asunto-osakeyhtiöiden nimistä tekemän tutkimuksen mukaan. Asunto-osakeyhtiöille on annettu nimiä, jotka kuvastavat oman kodin tärkeyttä ja merkitystä, siihen liittyviä toiveita tai asukkaiden aatemaailmaa. Tällaisia nimiä annettiin 1920-luvun puoliväliin saakka yleisesti, sen jälkeen harvemmin. (Sjöblom 2000: 386.)

Oman aineistoni pohjalta voin todeta, että myös vapaa-ajanasuntojennimissä positiivisten mielikuvien välittäminen on erittäin tyypillistä ja mitä ilmeisimmin myös produktiivinen keino muodostaa uusia nimiä. Aineistoni nimistä on miltei mahdotonta sanoa, ovatko nimet kuinka vanhoja, mutta koska ne ovat säilyneet aktiivisessa käytössä, ne on mitä ilmeisimmin todettu hyviksi ja käyttökelpoisiksi. Positiivisten mielikuvien välittäminen nimen kautta on tyypillistä kaikille nimille, mutta mielikuvituksellisesti annetuissa nimissä se on tarkoituksellisempaa ja helpompaa tunnistaa myös muiden nimenkäyttäjien.

Nämä positiivisuutta välittävät nimet ovat aineistossani suurin alaryhmä mielikuvituksellisissa nimissä ja ryhmään kuuluu myös aineistoni yleisin käyttönimi: *Onnela* (4 mainintaa). Muut ryhmän nimet ovat *Aikala*, *Hopeatila*, *Hopunloppu*, *Huvikumpu*, *Kalliokeidas*, *Kesälahti*, *Kotiranta*, *Lepola* (2 mainintaa), *Luvattu*, *Mekka*, *Olonen*, *Paratiisi*, *Pesämäki*, *Päivänkämmen*, *Rauharanta*, *Satumaa*, *Suvihuvi*, *Taukopaikka*, *Tukikohta* ja *Villa Onnela*.

Yhteisinä nimeämisperusteina näille kaikille nimille on, että nimen halutaan kertovan muille ihmisille, miten hyvä ja tavoittelemisen arvoinen paikka on; kuinka hyvä siellä on olla. Muutamia tarkempia perusteluita seuraavassa:

Onnellisuudesta työn vastakohtana, voi irtaantua arjen työn aiheuttamasta kiireestä, uida saunan yhteydessä. (*Onnela*)

Tuntui hyvältä nimeltä ja paikalta. (*Onnela*)

Ostettiin tontti. Piti nopeasti keksiä nimi. Minä ehdotin Lepolaa, koska uskon, että vielä tulee se päivä, kun paikka on nimensä ve-

roinen. Mies sanoi, että siihen kuuluu aikaa, mutta kyllä saarella on rauhallista; ihanaa lähteä vaikka työpäivän jälkeen saunomaan. (*Lepola*)

Hopea oli lapsena hänen (nimeäjän) mielestään kaunista ja arvokasta, joten mökkipaikallekin piti antaa kaikkein paras nimi. (*Hopeatila*)

Kaunis, voimaa antava, rauhoittava... (*Mekka*)

Joillakin nimistä on myös tarkentava nimeämisperuste. Esimerkiksi nimi *Aikala* kertoo paitsi siitä, että vapaa-ajanasunnolla ollessa on aina aikaa, myös siitä että paikan entinen omistaja oli kelloseppä.

Useilla metaforaan tai sanaleikkiin perustuvia nimiä yhdistää vain se, että ne ovat vastaajien mukaan vain jostakin keksittyjä ja tuovat nimeäjälle ja nimenkäyttäjille mieleen kyseessä olevan paikan. Jokaisella nimellä on kuitenkin nimeämisperusteensa. Tähän ryhmään olen luokitellut seuraavat nimet: *Aurinkoranta, Bergklev, Datsa, Erakomäki, Huvikumpu, Kakkosmökki, Kalamaja, Karhunpesä, Kesäheila, Kesäkoti, Kesäkoto, Kesäpesä* (2 mainintaa), *Kesäranta, Kolhoosimökki, Kulopirtti, Kultahietikko, Kämpä, Kärhämä, Lepänkolo, Lutakko, Mökkikylä, Nallehovi, Piilopirtti, Purnu, Pussikko, Puuhamaa, Suvi, Suvihuvi, Suviranta, Tarhanketo, Tontti, Tonttula, Tuppukylä, Vapari, Variskivi, Villa Sukka* ja *Villa Tönkkä*. Nimissä on monta kesään liittyvää nimeä, joiden perusteluina onkin, että paikalla vietetään aikaa lähinnä kesällä. Nimen määriteosana on substantiivi *kesä* ja sen eri variaatiot, ja perusosa voi olla joko kotia tai muuta vastaavaa paikkaa tarkoittava sana (*koti, koto, pesä*).

Pohdittiin porukalla ja heiteltiin kaikenlaista. Pesä tuli sitten siitä, että mökkimme on soma ja suojassa kuin linnunpesä. Kesälisäys tuli sitten luontevasti. (*Kesäpesä*)

Ranta on erinomainen ja siellä käydään pääasiassa vain kesäisin. (*Kesäranta*)

Olimme lähdössä mökiltämme, jolloin Mikko vilkutti mökille ja hihkaisi: "Heippa kesäkoti". Tästä on tullut perinne-vieläkin joka kerta lähtiessämme mökiltä nostamme kättä ja hihkaisemme mökille: "Heippa kesäkoti" (*Kesäkoti*)

Variskivi-nimi voisi kuulostaa siltä, että se on linnun mukaan annettu, mutta selitys nimelle on aivan toisenlainen. Mielikuva jostakin silmin aistittavasta on siirtynyt nimeen ja se on ulkopuoliselle lähes täysin läpinäkymätön merkitykseltään.

Tontin rannassa vesirajassa on iso kivi, jota on kutsuttu isoksi variskiveksi, koska kiven päällä kasvaa kaksi käkkyrämäntyä. Hiitaasta kasvusta arvioimme niiden iäksi noin 100 vuotta. Lisäksi kiville on noussut uusi petäjäntaimi, jossa on 3 vuosikasvua. (*Variskivi*)

Unelmat ja haaveet vapaa-ajanasunnosta voivat siirtyä myöhemmin paikan nimeen ottamatta huomioon sitä, toteutuvatko mielikuvat vai eivät. Esimerkiksi *Datsa*-nimen nimeämisperusteena on ollut, että omistajat unelmoivat mökkiä ostaessaan tšehovilaisesta valkoisesta pitsihuvilasta. Vastaja ei kertonut, toteutuiko unelma, mutta nimessä se ainakin elää.

Piilopirtti viittaa nimenä syrjäiseen pakopaikkaan, ja vastaajan mukaan juuri tällainen on heidän mökkinsä. Sitä on ympäröinyt armeija-alue sota-ajasta vuoteen 1996, mutta mökillä elettiin siitä huolimatta omaa elämää, kuten nykyäänkin. Kuulemma edes kaikki lähiseutujen asukkaat eivät tiedä, että alueella on mökki. Kyseessä on siis todellinen piilopaikka.

Kolhoosimökin nimi on lainattu yhteistalouteen pohjautuvasta alkujaan neuvostovenäläisestä nimityksestä (NS s.v. *kolhoosi*). Vastaajan mukaan mökin omistusoikeus on jaettu samoin kuin kaikki tavarat mökillä ovat myös yhteisiä.

Aiemmin tässä alaluvussa käsittelin työn liittymistä nimeämisperusteisiin. Samalla tavalla perusteisiin liittyvät myös huvittelu ja hauskanpito. Nimistä *Huvikumpu*, *Suvihuvi* ja *Puuhamaa* ovat saaneet nimensä vastaajien mukaan siksi, että paikalla on tarkoitus pitää hauskaa sekä lasten että aikuisten. Edellisessä työtä nimeämisperusteena käsittelevässä alaluvussa mainittiin myös kaksi *Puuhamaa*-nimeä, mutta silloin perustelut olivat täysin erilaiset. Samalla nimellä voi siis olla aivan erilaiset, jopa vastakohtaiset, nimeämisperusteet. Tällöin nimen merkityskin on erilainen, mutta ei vaikuta sen muistamiseen tai käyttämiseen, sillä nimenkäyttäjät tietävät vain oman merkityksensä nimelle.

3.8. Monta nimeämisperustetta

Useat aineistoni nimet ovat moniselitteisiä eli niille on ilmoitettu erilaisia nimeämisperusteita. Olen kuitenkin tehnyt tutkielmani aineistonryhmittelyn pääosin sen mukaan, minkä perustelun vastaaja on ensisijaisesti nimelle antanut. Joissain tapauksissa olen ottanut huomioon myös tarkentavan tai täydentävän selityksen, jos olen katsonut sen tarpeelliseksi. Aineistossani on kuitenkin pieni ryhmä nimiä, joilla on ainakin kaksi toisistaan selvästi poikkeavaa, tasavertaista nimeämisperustetta ja näitä nimiä en ole luokitellut mihinkään edellä esiteltyihin ryhmiin. Tällaisia nimiä ovat esimerkiksi nimet *Norppaniemi*, *Tonttula* ja *Umpimähkä*.

Vapaa-ajanasunto on saanut nimekseen *Tonttula* kolmella perusteella: mökit ovat punaisia, kuin tonttujen tupia, kuistilla seisoo tonttu lyhty kädessä, ja vastaajan mielestä täytyy olla täysi tonttu, kun on ostanut sellaisen mökin.

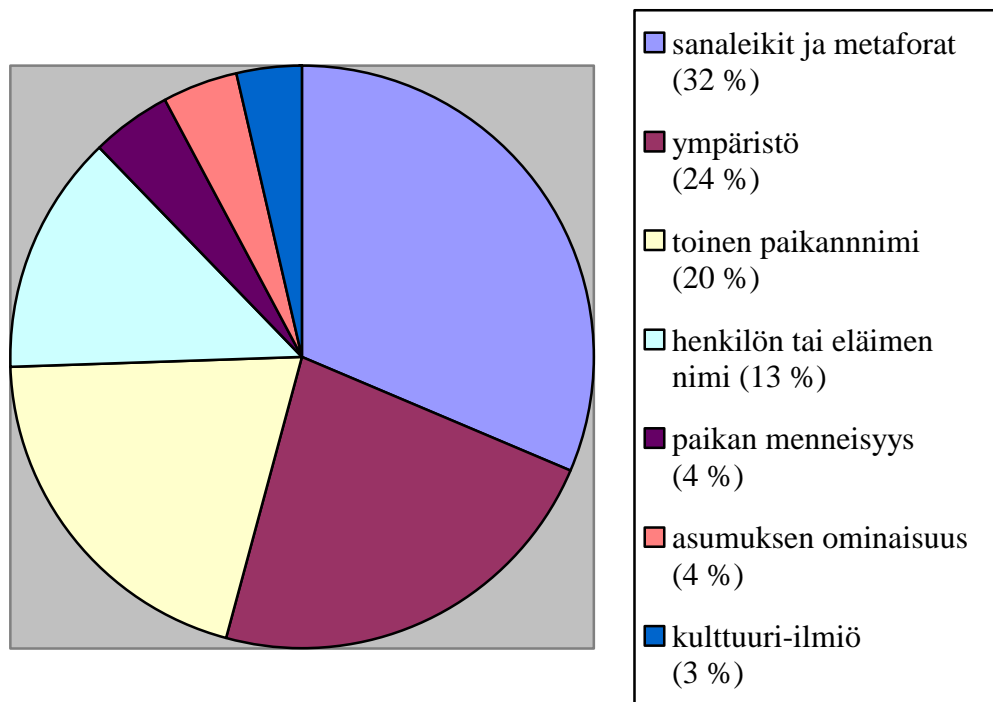
Norppaniemi on saanut nimensä, kun nykyiset omistajat olivat ensimmäistä kertaa katsomassa paikkaa, ja rantakalliolla oli kevätauringossa lepäillyt saimaannorppa. Ostajien mielestä se oli ikään kuin tervehtinyt heitä ja toivottanut heidät tervetulleeksi uuteen paikkaan. Lopullinen nimi syntyi, kun nimeäjät olivat katsoneet paikkaa kartalta ja se oli näyttänyt aivan makaavalta norpalta. Niinpä niemen kärjessä sijaitseva vapaa-ajanasunto sai nimekseen *Norppaniemi*.

Umpimähkän nimeämisperusteet taas ovat seuraavanlaiset:

VR myi 1980-luvulla satavuotiaan vanhan ratavartijan tuvan tarjousten perusteella. Mies rautatieläisenä kiinnostui siitä ja kävimme ennen tarjouksen tekemistä talvella vain kurkistelemassa ikkunoista sisään eli meillä ei ollut kunnon käsitystä koko mökistä ja siihen kuuluvista muista rakennuksista. Teimme siis ostotarjouksen melko umpimähkäisesti. Lisäksi alue sijaitsee suon laidalla ja mähkä = suoturve ja alue on Hikiän kylän Umpistenkulmalla ja vielä on selvinyt, että umpimähkällä on tarkoitettu myös kivi-autista tulisijaa ja paikalla on tehtykin Museoviraston toimesta kaivauksia. Joten monessa mielessä harkittu nimi, joka jaksaa myös vieraita huvittaa.

Tämä kertomus nimen takana osoittaa sen, että nimellä on myös tunnearvoa, ja nimen merkitys halutaan tietää ja jakaa muiden kanssa.

Oheisesta kuviosta voi lukea sen, miten nimeämisperusteet käyttönimissä jakaantuvat. Selitteet ovat yleisyysjärjestyksessä. Tarkkoja lukumääriä taulukkoon en ole merkinnyt, sillä perusteiden jakaantuminen näkyy selkeästi myös pelkästä kuviosta. Nimeämisperusteet jakaantuvat kahteen neljän perusteen ryhmään, joista ensimmäisessä ja yleisemmässä ovat sanaleikit ja metaforat, ympäristön mukaan nimeäminen, toisen paikannimen käyttäminen ja eri henkilöiden tai eläinten mukaan nimen muodostaminen. Toinen selvästi harvinaisempi, neljän perusteen ryhmä, sisältää paikan menneisyyden tai asumuksen ominaisuuden mukaan nimeäminen, lasten keksimät nimet ja kulttuuri-ilmion mukaan nimeäminen.

Kuvio 1. Käyttönimien nimeämisperusteet.

3.9. Vailla selitystä

Osalle aineistoni nimistä eivät vastaajat olleet osanneet antaa selitystä tai nimeämisperusteita. Todellisia nimeämisperusteita on ulkopuolisen tutkijan vaikea löytää, sillä niin kuin edellä olevista alaluvuista on käynyt ilmi, voi nimeämisperuste olla hyvinkin erikoinen. Aion tässä alaluvussa kuitenkin yrittää eritellä myös tämän ryhmän nimiä, sillä joskus nimistöntutkijan on vain luotettava omaan näkemykseensä ja intuitioon selvittä-

mättömien nimien kohdalla. Tässä luvussa esitetyt mahdolliset nimeämisperusteet ovat siis omaa analyysiani, eivätkä ne pohjautu vastaajien antamiin perusteisiin.

Nimet, jotka tähän ryhmään kuuluvat, ovat *Havukka*, *Huvikumpu* (2 mainintaa), *Hymylä*, *Ketunpesä*, *Kiviranta*, *Koivula*, *Kotakieväri*, *Laheranta*, *Lepola*, *Lillkulla*, *Markkula*, *Ollanniemi*, *Piilopirtti* (2 mainintaa), *Puuhamaa*, *Sammakkolampi*, *Suopursu*, *Suottala*, *Toplanen*, *Vahtersuo*, *Yksinäinen*, *Ölnääs*.

Osalla nimistä on nimikaima aiemmin esitellyissä ryhmissä (*Huvikumpu*, *Lepola*, *Piilopirtti*, *Puuhamaa*, *Suopursu*) ja oletettavaa on, että näiden nimien nimeämisperustetkin ovat samansuuntaiset. Toki luvussa 3.7 käsittelemäni *Puuhamaa*-nimet jakautuivat lähes vastakohtaisiin nimeämisperusteisiin, joten aina tutkija ei voi luottaa kerran määrittelemäänsä tulokseen. Keskityn tässä luvussa nimiin, jotka eivät ole esiintyneet aiemmissa ryhmissä.

Henkilönimen mukaan voisi olla muodostettu nimi *Markkula*, jossa Markku-nimeen on lisätty paikannimeä merkitsevä *-IA*-johdin. Ehkä vastaaja ei ole ilmoittanut nimelle nimeämisperustetta, koska ei tiedä, kuka on tämä Markku, jonka mukaan paikka on alun perin nimetty. Nimen alkuperäinen merkitys on saattanut kadota, mutta nimi on jäänyt käyttöön. Samalla johdoksella on muodostettu nimi *Suottala*, jossa ei kuitenkaan ole kysymys toisesta erisnimestä johdetusta nimestä. Ehkä nimeäjät ovat käyttäneet sanaa *suotta* (‘turhaan’) nimen aineksena.

Havukka, *Ketunpesä* ja *Sammakkolampi* ovat nimiä, jotka ovat saaneet innoituksensa eläimistöstä. Paikalla viihtyvät haukat, ketut ja sammakot ovat päässeet paikannimeen joko harvinaisuutensa tai yleisyytensä perusteella. Vastaajat pitivät harvinaisuutta tai yleisyyttä kriteereinä myös antaessaan nimiä kasvillisuuden perusteella. Nimistä *Koivula* on tyypillinen puunnimen mukaan annettu paikannimi, joka on muodostettu *koivu*-sanasta lisäämällä siihen paikannimeä merkitsevä *-IA*-johdin. Luulen, että kyse on koivujen yleisyydestä paikalla.

Toisen paikan nimen mukaan nimettyjä vapaa-ajanasuntoja voisivat olla ruotsinkieliset *Lillkulla* ja *Ölnääs*, *Ollanniemi*, *Toplanen* ja *Vahtersuo*. Nimet voivat olla saaren, kylän tai läheisen luonnonpaikan nimiä, sillä ne vastaavat muodoltaan toponyymia.. Nimistä esimerkiksi *Toplanen* voisi olla vesistö ja *Vahtersuo* suo. Tuskin kukaan antaisi paikalle *suo*-loppuista nimeä muuten kuin läheisen luonnonpaikan mukaan. Suon ominaisuudet eivät ole routimisineen ja vetisine maineen kovin toivottuja

tontille. Paikan ominaisuuksien mukaan nimettyjä vapaa-ajanasuntoja ovat luullakseni *Kiviranta* ja *Laheranta*. *Kiviranta* sijainnee kivisellä rannalla, ja *Laheranta* lienee rantatontti lahden pohjukassa.

Metaforan tai sanaleikin avulla on muodostettu nimet *Hymylä* ja *Yksinäinen*. Nimistä *Hymylä* pyrkii viestimään positiivisuutta ja iloisuutta. Nämä ovat ominaisuuksia, jotka halutaan liittää kyseessä olevaan paikkaan. *Yksinäinen* taas voi kuulostaa surulliselta paikalta, mutta ehkä vapaa-ajanasunto vain on esimerkiksi saaren ainoa asumus.

Ryhmän läpinäkymättömin nimi on *Kotakievari*. Nimi koostuu määriteosasta *kota* ja perusosasta *kievari*. Kotahan on esimerkiksi lappilaisten alkeellinen asumus, joka on toisiaan vasten asetettujen tukisalkojen varaan rakennettu, taljoilla tai tuohilevyillä katettu (NS s.v. *kota*). Kievari taas on merkinnyt alun perin taukopaikkaa tai majataloa, jossa on tarjolla ruokaa ja leposija (NS s.v. *kievari*). Paikka on siis voinut saada nimensä jonkin menneisyydessä tapahtuneen asian mukaan; kenties paikalla on sijainnut matkalaisten majatalo. On myös yhtä hyvin mahdollista, että rakennuksen ulkonäkö muistuttaa kotaa ja siellä käyvät vieraat syömässä ja yöpymässä ja nimi on muodostettu näillä perusteilla.

Tässä alaluvussa esitellyt nimet ja niiden mahdolliset nimeämisperusteet antavat kuvan siitä, miten moniselitteisiä vapaa-ajanasuntojen nimet voivat olla. Esitellyt nimeämisperusteet ovat vain arvailuja, jotka pohjautuvat nimien kirjoitusasuun ja merkitykseen. Jos haluaa ottaa huomioon nimen todellisen merkityksen nimeäjälle ja nimien käyttäjille, on sitä mahdotonta näistä tekijöistä päätellä.

4. APPELLATIIVISET NIMET

Eräs suuri ongelma, johon nimistöntutkija törmää, on epävirallisen nimen proprius. Nimistöntutkijat ovat pohtineet paljon yleisnimen ja erisnimen eroa. Nykyään käytetään enenevässä määrin appellatiiveja yksilöivässä tarkoituksessa. (Mielikäinen 2005: 33.) Terhi Ainialan mukaan appellatiivinen ilmaus voi tilanteen mukaan olla joko luokitteleva yleisnimi tai yksilöivä erisnimi. Tällaisia ilmauksia ovat muun muassa *kiska* `kioski`, *assa* `asema` tai *päikkäri* `päiväkoti`. (Ainiala 2003: 215.) Yksi propriuden kriteeri onkin kontekstisidonnaisuus (Kiviniemi 1990: 89). Jos tietystä paikasta puhuttaessa käytetään appellatiivista ilmausta ja ilmauksen tehtävä on yksilöidä tämä paikka erotukseksi kaikista muista samanlaisista paikoista, on ilmaus proprius ja muuttunut näin ollen paikan tarkoitteeksi.

4.1. *Mökki*-nimet

Appellatiivista *Mökki*-nimeä käytetään aineistoni mukaan käyttönimenä hyvin paljon. Lisäksi *mökki*-sanasta on tehty lempinimenkaltaisia muunnelmia, kuten *Möksä*, *Mökkinen*, *Mökkeröinen*, *Mökkerö*, *Möksy*, *Mökkelö* ja *Möösä*. Näiden lisäksi olen tähän ryhmään luokitellut esimerkiksi käyttönimet *Lande*, *Maa*, *Maaseutusunto*, *Loma-asunto*, *Ranta*, *Saari* ja *Torppa*, jotka tosin muodostavat vähemmistön. Suurimmassa osassa aineistoni vastauksista, joissa oli ilmoitettu appellatiivinen ilmaus käyttönimeksi, ilmaus oli kirjoitettu isolla alkukirjaimella kuten erisnimet suomessa muutenkin. Osa kuitenkin oli kirjoitusasultaan yleisnimen kaltaisia. Olen kuitenkin käsitellyt kaikkia ilmoitettuja käyttönimiä erisniminä kirjoitusasusta riippumatta. Yhteensä käyttönimiksi ilmoitettuja *Mökki*-nimiä ja niiden muunnoksia oli aineistossa 131.

Yleisin appellatiivinen nimitys vapaa-ajanasunnolle on siis aineistoni perusteella *Mökki*. Nykysuomen sanakirja määrittely sanalle *mökki* on, että se on pieni, vaatimaton, tavallisesti hirsinen tai lautainen asumus, tölly. Sitä voi verrata mäkitupaan tai torppaan (NS s.v. *mökki*). Luullakseni monikaan vastaajista ei aivan yhtyisi tähän määrittelyyn, sillä nykyajan mökki voi olla hieman erilainen. Mökillä voi olla sähkö, viemäröinti ja kaikki nykyajan mukavuudet, joten määrittelyn vaatimattomuus ja pienuus

ovat kyseenalaisia. Samoin appellatiivi *tölli* ei enää kuvaa – ainakaan uusimpia – vapaa-ajanasuntoja.

Möksä-sanana taas määritellään niin, että se on pieni, keho (asuin)rakennus, asumus tai huone; *mörskä*, *pöksä* (NS s.v. *möksä*). Kehnoista tai huonoista olosuhteista tuskin on kysymys, vaan vastaajat käsittävät *möksä*-nimityksen hellitteleväksi ja diminutiiviseksi nimitykseksi rakkaalle paikalleen. Nykysuomen sanakirja mainitsee diminutiiviseksi nimitykseksi mökille sanan *mökkönen*, mutta tätä ei yksikään vastaajista maininnut paikan käyttönimenä.

Pyrkimys yksinkertaiseen ja helppoon nimeen on yksi syy *Mökki*-nimien paljouteen. Jotta appellatiivinen nimi toimisi yksilöivässä tehtävässä, on luultavaa, että kaikki nimeä käyttävät, tietävät sen tarkoitteen. Tietyllä henkilöllä on tietty paikka, josta hän puhuu nimellä *Mökki*, ja keskustelun muut osapuolet tietävät paikan, josta nimeä käytetään. Silloin puhujan ei tarvitse määritellä nimeä kertomalla esimerkiksi vapaa-ajanasunnon sijaintia tai omistajaa. Ongelmia voi syntyä silloin, jos nimi täytyy aina selittää. Jos puhutaan mökistä ja kukaan ei ole varma, mistä paikasta on kysymys, voi syntyä väärinkäsityksiä. Seuraavassa alaluvussa käsitellän *Mökki*-nimiä, joita on tarkennettu erilaisilla määriteosilla mahdollisten väärinkäsitysten vähentämiseksi.

4.2. Määriteosa *mökki*-nimessä

Talojen ja tilojen nimistössä tyypillinen nimitystyyppi on *-talo*-loppuinen asutusnimi (Kiviniemi 1990: 167). Vapaa-ajanasuntojen nimissä vastaava tyyppi voisi olla *-mökki*-loppuinen nimi. Nämä nimet poikkeavat kuitenkin *-talo*-loppuisista asutusnimistä siten, että ne eivät ole kuin harvoin yhdyssanoja. Usein *-mökki*-loppuisten nimien määrite- ja perusosat on kirjoitettu erilleen ja niin nimi onkin sanaliitto.

Sanaliiton määriteosa on usein genetiivimuotoinen ja ilmaisee siis sen, kenen paikka on. Omistamista ilmaisevia nimiä aineistossani ovat esimerkiksi käyttönimet *Mari-muorin mökki*, *Mäkisen mökki* ja *Tannilan mökki*. Nämä omistamista ilmaisevat määriteosat ovat kuitenkin vähemmistö, sillä genetiiviä käytetään ennemminkin ilmaisemaan paikan sijaintia, kuten nimissä *Koivusaaren mökki*, *Matarin möksä*, *Kuusamon mökki* ja *Lapin mökki*. Näin se ei yksilöi paikkaa omistajan vaan sijainnin mukaan. On

siis oletettavaa, että näiden nimien käyttäjillä on aktiivisessa käytössä myös muita vapaa-ajanasuntojennimiä, ja tämä on keino erottaa mökit toisistaan, kun yksilöivämpiä nimiä ei ole käytössä.

Nimien joukossa on myös kaksi nominatiivialkuista *mökki*-nimeä: *Karhumökki* ja *Punainen mökki*. Nimistä *Karhumökki* on siis yhdyssana, jossa määriteosa on tullut siitä, että mökillä on yhdessä puussa puusta tehty kiipeävä karhu. *Punainen mökki* taas on saanut nimensä mökin värin perusteella.

Villa-ilmaus asumuksesta puhuttaessa on alun perin tarkoittanut nimenomaan huvilaa (NS s.v. *villa*). *Huvila* taas tarkoittaa kesän ajaksi tarkoitettua asumusta maaseudulla tai asutuskeskuksen laidassa (NS s.v. *huvila*). Onkin mielestäni merkillistä, kuinka vähän näitä nimityksiä aineistoni perusteella enää nykyään käytetään. *Villa*-sanaan voidaan lisätä joko etu- tai sukunimi, jolloin se muuttuu paikannimeksi. Näitä käyttönimiä olen käsitellyt jo luvussa, jossa käsittelin nimeämistä henkilön- tai eläimennimen mukaan, sillä niissä määriteosa on nominatiivimuotoinen eikä näin ollen ilmaise suoraan omistamista. *Huvila*-nimiä aineistossani ei ollut yllätyksekseni lainkaan. Samaa nimityyppiä edustaa hieman erikoinen vapaa-ajanasunnonimi *Kalastustila Wilskeri*, jossa *kalastustila* kertoo paikan luonteen ja *Wilskeri*-nimi on muodostettu omistajan etunimestä *Viljami*.

Appellatiivisen *mökki*-ilmauksen yhteydessä voidaan käyttää erilaisia määritteitä, jotka täsmentävät tarkoitettaan. Aineistossani näiden nimien määritteenä toimii joko paikannimi tai henkilönnimi. Näillä määritteillä ilmaistaan joko omistussuhdetta tai paikan sijaintia.

5. VAPAA-AJANASUNTOJEN VIRALLISET NIMET

Kiinteistöjen ja sitä kautta myös talojen ja asumusten nimet syntyvät maanjakotoimituksissa. Kun tontti lohkotaan ja merkitään, kysytään omistajalta, mitä nimeä hän on sille ajatellut. Ellei nimeä ole mietitty valmiiksi, viranomaisen keksii sen itse ja kirjaa kiinteistörekisteriin. Käytännössä rekisteri siis ”virallistaa” nimen. Jos nimen haluaa myöhemmin muuttaa, pitää omistajan hakea kirjallista muutosta ja siitä päättävät maanmittaustoimistot. (Paikkala 1999: 195.)

Nimi saa oikeutensa vasta, kun se on virallisesti vahvistettu, painettu karttoihin tai muuten julkaistu virallisissa asiakirjoissa. Virallisuutensa tukemana nimistö myös säilyy. Suurin osa esimerkiksi kaupunkien paikannimistöstä on siis harkinnaisia, pääosin virallista käyttöä varten muodostettuja nimiä, vaikka kyllä myös kaupunkikulttuurissa esiintyy monia epävirallisia, yhteisön hyväksymiä ja käyttöön ottamia nimiä. (Sjöblom 2000: 377.)

Käsittelen tässä luvussa pintapuolisesti aineistoni virallisiksi paikannimiksi ilmoitettuja nimiä. Olen jakanut nämä nimet kahteen alaryhmään: niihin, jotka ovat aktiivisessa käytössä, eli käyttönimi ja virallinen paikannimi ovat samat, ja niihin, jotka ovat eri nimiä kuin käyttönimiksi ilmoitetut.

5.1. Käyttönimi ja virallinen nimi ovat sama nimi

Sellaisia nimiä, jotka ovat vastaajien mukaan sekä paikan virallisia nimiä että paikan käyttönimiä on aineistossani 194 nimeä. Käsittelen tässä alaluvussa muutamia havaintojani tästä nimiryhmästä.

Selvästi yleisimmin virallinen nimi on myös käyttönimenä niissä tapauksissa, joissa nimenantajat ovat myös paikan käyttäjiä ja nykyisiä omistajia. He ovat itse saaneet nimetä paikan ja päättää siis myös virallisen nimen tontin lohkomisvaiheessa tai ovat sen muuttaneet tontin ostamisen yhteydessä kiinteistörekisteriin. Koska nimi on itse mietitty ja valittu, se säilyy myös aktiivisessa käytössä. Tällaisia nimiä aineistossani ovat muun muassa *Harakanpesä*, *Hirsikangas*, *Hopeatila*, *Kaislaranta*, *Kiviranta*, *Koivusaari*, *Louhiniemi*, *Paavonranta*, *Ryysyranta*, *Räikälänmutka*, *Sortikka*, *Tuulentu-*

pa ja *Tupasvilla*. Kaikista aikaisemmin tässä tutkielmassa esittelemistäni nimeämisperusteiden mukaisesti jaetuista käyttönimien ryhmissä on siis nimiä, jotka ovat sekä käyttönimiä että virallisia paikannimiä. Näille nimille on kaikille yhteistä se, että ne ovat nykyisten omistajien antamia.

Toinen virallisten nimien ryhmä, joka on aktiivisessa käytössä nimeäjästä riippumatta, on kasvillisuuteen liittyvät nimet, kuten *Honkaranta*, *Koivuranta*, *Mäntyniemi* ja *Tuomirinne*. Yleistäen voisikin sanoa, että kasvillisuus, ja varsinkin puusto, on mitä ilmeisimmin niin näkyvä ja iso osa paikan ominaisuutta, että se siirtyy virallisesta nimestä myös käyttönimeksi. Tässä ryhmässä oli huomattavasti harvemmin kyse edellä mainitusta ilmiöstä, että nimeäjät olisivat myös nykyisiä nimenkäyttäjiä. Virallinen nimi on siis voinut olla jo rekisterissä paikkaa hankittaessa, mutta se on tullut aktiiviseen käyttöön, koska sen perusteet ja merkitys ovat selvästi näkyvissä. Koivut ovat nähtävissä rannalla ja korkeat männyt tontin reunalla. Lisäksi nämä nimet eivät ole kovin tunnepitoisia vaan lähes neutraalin yksilöiviä. Nimen käyttämisen kannalta ei toisaalta ole niinkään merkityksellistä sen merkityksen tunteminen, mutta merkityksen tietäminen, ja jopa itse aistiminen, voi edistää nimen säilymistä aktiivisessa käytössä.

5.2. Virallinen nimi ja käyttönimi ovat eri nimet

Enemmän aineistossani oli tapauksia, joissa virallinen nimi ja käyttönimi olivat eri nimet. Tällaisia tapauksia oli 219. Aiemmin oletin, että virallinen nimi säilyisi käytössä huomattavasti huonommin kuin se tämän aineiston pohjalta on tulkittavissa. Oletin myös, että iso osa virallisista paikannimistä olisi osoitteenomaisia nimiä ja siksi ne eivät soveltuisi käyttöön niin hyvin. Tässäkin olin väärässä, sillä 372 tapauksesta vain 16 nimeä oli osoitteen muotoisia. Tällaisia virallisia nimiä olivat esimerkiksi *Hannunkylä*, *Koijärventie 15 32* ja *Mäki 1*.

Näitä virallisia paikannimiä en ole luettellonut kuten käyttönimiä, sillä tutkin niitä tässä tutkielmassa lähinnä ilmiönä käyttönimien taustalla ja rinnalla. Muodoltaan ja merkitykseltään nämä nimet ovat kuitenkin yllättävän moniulotteisia. Nimistä voi muodostaa lähes kaikki samat alaryhmät kuin käyttönimistäkin. Mielikuvitukselliset nimet vain ovat ehdoton vähemmistö toisin kuin käyttönimissä.

Miksi sitten iso osa virallisista paikannimistä ei päädy aktiiviseen käyttöön? Kuten edellisessä alaluvussa kerroin, miksi jotkut virallisista nimistä ovat myös käyttönimiä, on vastakohta sille se, että virallinen nimi säilyy vain omistuspapereissa ja kiinteistörekisterissä eikä se ole aktiivisessa käytössä. Syitä nimien käyttämättömyyteen on monia, eikä minullakaan ollut kyselylomakkeessa kohtaa: ”Miksi tätä nimeä ei käytetä?” En siis saanut vastaajilta tietoja nimien käyttämättömyydestä. Syynä voi olla esimerkiksi se, että nimi ei merkitse nykyiselle paikankäyttäjälle mitään. Hän ei ymmärrä sen tarkoitetta tai tarinaa eikä näin ollen ymmärrä, miksi paikasta puhuttaisiin tällä nimityksellä. Hänellä ei siis ole syytä käyttää nimeä. Toinen syy voi olla se, että nykyinen paikankäyttäjä on keksinyt paikalle mielestään soveliaamman nimen, joka on jäänyt aktiiviseen käyttöön, ja siitä on tullut käyttönimi. Kolmas syy on se, että paikasta käytetään jotakin appellatiivista ilmausta (ks. luku *Mökki*-nimistä), joka koetaan ehkä helpommaksi ja yksinkertaisemmaksi kuin paikan virallinen nimi.

Näiden kolmen syyn vuoksi voi hyvin helposti käydä niin, että virallinen nimi unohtuu, koska sitä ei käytetä. Tällaisia unohtuneita nimiä aineistossani oli yhteensä 153. Eli jos vastaaja on jättänyt kysymykseen kahdeksan vastaamatta, tai jos hän on vastannut siihen esimerkiksi ”*En tiedä*”, olen tulkinut vastauksen, ettei vastaaja ole tiennyt paikan virallista nimeä. Tätä ilmiötä virallisten nimien kannalta pohdin seuraavassa alaluvussa.

5.3. Virallisen nimen unohtaminen

Säilyäkseen nimellä on oltava olemassa oleva tarkoite. Jos nimen tarkoite katoaa, on mahdollista, että myös nimi katoaa. Toisaalta kadonneena nimenä voidaan pitää vain sellaista nimeä, joka on täysin kadonnut niin aktiivisesta käytöstä kuin ihmisten mielestäkin. Silloin nimeä ei kukaan käytä eikä muista. Silti se voi olla kirjattuna asiakirjoihin. Asumusten nimet voivat kadota helposti, sillä niiden tarkoitekin on helposti muuttuva, jopa katoava. Perussääntönä voidaan pitää sitä, että asumusten nimet säilyvät yhtä kauan kuin itse asumuksetkin. Kun asumus häviää, häviää myös sen nimi – ainakin aktiivisesta käytöstä. Poikkeuksena tästä on esimerkiksi tyhjilleen jääneiden mautilojen nimet, sillä niistä voi olla tarve puhua autioitumisen jälkeenkkin. Silloin nimi säilyy ja

mahdollisesti jopa siirtyy paikalle mahdollisesti rakennettavalle uudisasutukselle. (Ainiala 2000: 364.)

Tämä Terhi Ainialan määrittely ei aivan sellaisenaan käy vapaa-ajanasuntojen virallisten nimien ”katoamisen” määrittelyyn, sillä kaikkien vastausten osalta on varmaa, että paikka eli tarkoite on edelleen olemassa ja siitä on myös tarve puhua. Paikka on toki voinut muuttua. Kyse onkin siitä, että virallinen nimi ei täytä niitä kriteereitä, jotka nimenkäyttäjät ovat tiedostamatta nimille ja niiden käytölle muodostaneet. Virallinen nimi ei pysy aktiivisessa käytössä tai edes muistissa, jos sillä ei ole käyttäjiensä mielestä selkeää funktiota.

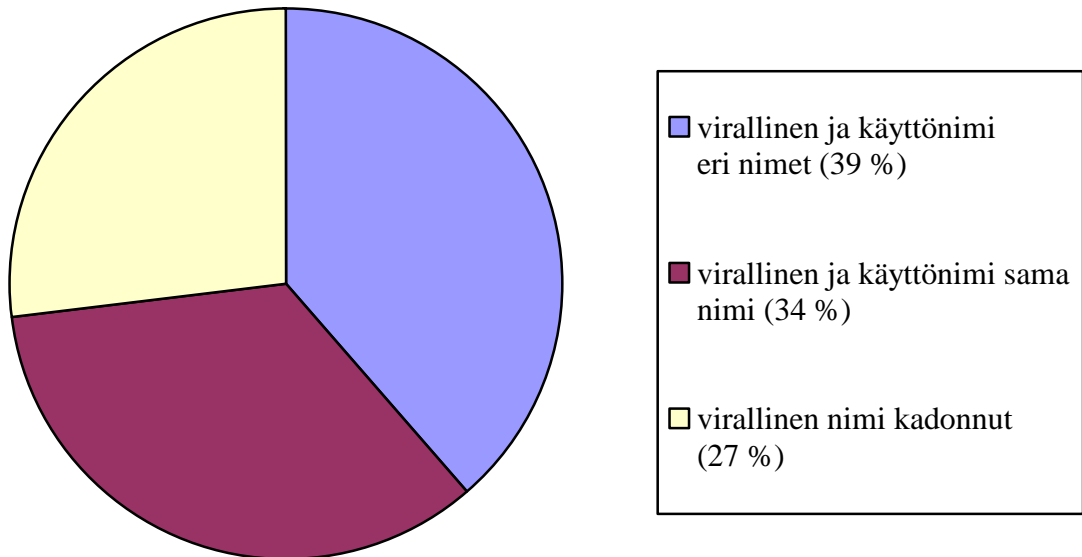
Tämän voi tulkita helposti niin, että paikan virallisella nimellä ei ole mitään merkitysarvoa nykyisille paikankäyttäjille. He ovat jo keksineet kuvaavamman nimen paikalle tai kutsuvat sitä mökiksi.

Vastaajien mukaan 153 paikalla ei siis olisi virallista nimeä lainkaan. Tämä on mahdottomuus jo senkin vuoksi, että jokaisella tontilla on oltava rekisteröity nimi. Olkoon se sitten vain tontin numero tai osoite, mutta nimi kumminkin. Yllättävän suuri joukko ilmoitti kuitenkin, että ei tiedä virallista nimeä tai on sitä mieltä, että sellaista ei olekaan.

Mielenkiintoinen piirre näissä vastauksissa oli yhteys ”en tiedä” -vastauksien määrän ja vastaustavan välillä. Aineistossani on 566 vastausta, joista 402 on internetlomakkeella annettuja ja 164 on lähetetty postitse lehdestä leikatulla lomakkeella. Internetissä lomakkeen täyttäneiden vastauksista 147:ssä ilmoitettiin, että virallista nimeä ei ollut tiedossa tai sitä ei ole lainkaan. Paperisten lomakkeiden täyttäneiden joukossa oli vain 6 vastaajaa, jotka eivät tieneet paikan virallista nimeä. Tämä epäsuhtainen jakauma voisi johtua siitä, että internetissä lomakkeen täyttäminen on nopea toimenpide, eikä tietoja ehkä ryhdytä tarkastamaan mistään. Paperisen version täyttäminen käsin on hitaampaa, ja silloin voisi myös olettaa, että tarvittavia tietoja voisi tarkastaa ja etsiä myös kesken täyttämisen. Nopeasti vastattaessa on helpompi kirjoittaa ”En tiedä” tai jättää kohta kokonaan tyhjäksi.

Aineistoni pohjalta voidaan siis tulkita, että näinkin monta nimeä on täysin kadonnut ja unohdettu. Jos kadonneen nimen määritelmä on, kuten Ainiala toteaa, että nimeä ei käytetä eikä muisteta, ovat kaikki nämä 153 kadonneet. Alla oleva kuvio havainnollistaa virallisen nimen käyttämistä, käyttämättömyyttä ja unohtamista. Kuviosta

voi lukea, että ilmiöt ovat lähes yhtä yleisiä, mutta silti tyypillisin vaihtoehto on, että jos paikan virallinen nimi tiedetään, muodostetaan paikalle kuitenkin erilainen käyttönimi. Kuvion selitteet ovat yleisyysjärjestyksessä.

Kuvio 2. Käyttönimen ja virallisen nimen suhteesta.

6. KÄYTTÖNIMIEN TAIVUTUKSESTA

Suomenkielisten asutusnimien taivuttamista paikallissijamuodoissa on tutkinut Ritva Korhonen. Hän on koonnut taivutuksesta hakemiston nimeltä Alastarolla Ylistarossa: Suomen asutusnimet ja niiden taivutus. Hakemistossa on noin 20 000 asutusnimeä alkaen suppeiden asutusryhmien nimistä kunnan laajuisten asutusten nimiin. Kaikkien Suomen kuntien ja kaupunkien nimien lisäksi teoksessa on virallisia ja epävirallisia kylännimiä, kaupunginosien ja asuma-alueiden nimiä sekä erilaisten toimipaikkojen nimiä. Hakemisto ei kuitenkaan kata yksittäisten asumusten eli talojen nimiä, jotka myös on luokiteltava asutusnimiin. Teoksessaan Korhonen mainitsee, että suomalaisten paikannimien taivuttamisen yleisohjeena on, että paikalla olemisen ilmaisemiseen käytetään sitä muotoa, joka nimelle on sen omimmassa ympäristössä vakiintunut. (Korhonen 1990: 8–9.)

Osa tekemääni tutkimusta on myös selvittää keräämieni nimien taivuttamista mahdollisimman realistisessa käyttökontekstissa. Täysin todenmukaiseksi käyttöä ei tekemälläni lomakekyselyllä kuitenkaan saa, sillä kirjoitettu kieli poikkeaa usein puhutusta, kansanomaisesta, kielestä.

Pyysin lomakkeessa vastaajia täydentämään kaksi lausetta:

1. Kun aiotte lähteä vapaa-ajanasunnolle, sanotte, että nyt mennään

_____.

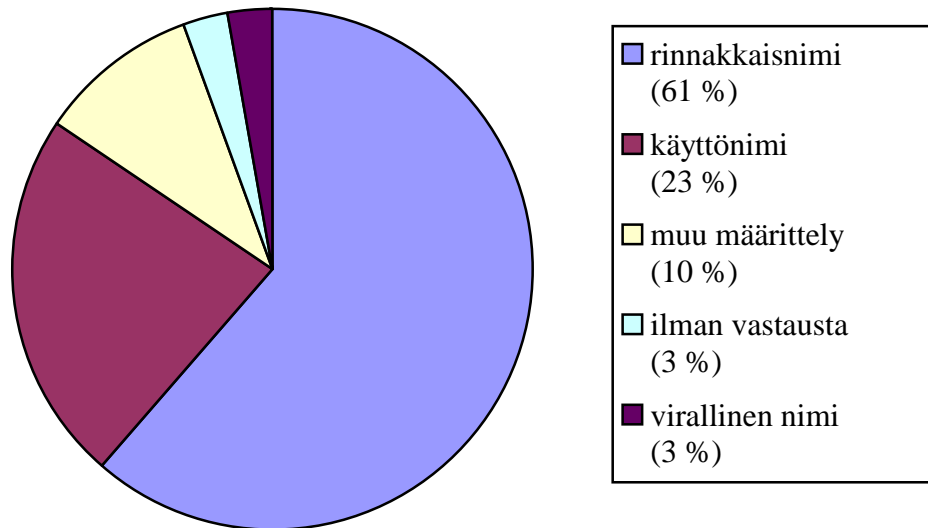
2. Kun olette vapaa-ajanasunnolla, sanotte, että nyt ollaan

_____.

Vastaukset näihin täydennystehtäviin olivat hyvin moninaisia. Osa oli ymmärtänyt tehtävän niin sanotusti oikein eli oli vastatessaan käyttänyt aikaisemmissa kohdissa mainitsemaansa käyttönimeä, paikan virallista nimeä tai jotain paikasta käytettävää rinnakkaisnimeä. Osa taas oli kirjoittanut pitkän selostuksen, minne mennään tai millaisessa paikassa ollaan. Vastaaja oli voinut selostaa reittiohjeita tai osoitetta tarkemmin tai sitten hän oli kertonut, kuinka ihanassa paikassa he lomiaan viettävät. Tällaisia selittäviä vastauksia oli yhteensä 57. Käsittelen tässä luvussa vain niitä vastauksia, joissa on käytetty jotakin paikasta ilmoitettua nimeä.

Nimet, joita sain vastaukseksi näihin täydennystehtäviin, voidaan jakaa kolmeen eri pääryhmään: käyttönimiin, paikan virallisiin nimiin ja muihin paikasta käytet-

täviin nimiin eli rinnakkaisnimiin. Käyttönimiä oli taivutettu 129, virallisia nimiä 14 ja rinnakkaisnimiä 344 vastauksessa. Vastaajista 16 oli jättänyt vastaamatta tähän kohtaan. Oheisessa kuviossa on nämä taivutettaessa käytetyt nimet (selitteet) yleisyysjärjestyksessä.

Kuvio 3. Taivutettaessa käytetty nimi.

Eniten täydennystehtävässä oli käytetty rinnakkaisnimiä ja ne olivat lähes poikkeuksetta *Mökki*-nimen erilaisia variaatioita. Tämä on ymmärrettävää jo silläkin perusteella, että *Mökki*-nimeä on helppo taivuttaa ja se on selkeä ja lyhyt ilmaus. Menään siis *mökille* ja ollaan *mökillä*. Nämä tulokset voi tulkita osin niin, että vaikka paikalla olisi käyttäjien tuntema käyttönimi, on silti arkipuheessa helpompi käyttää lyhyempää appellatiivista ilmaisua ja vasta tarpeen tullen tarkentaa tarkoitusta nimellä. *Mökki*-nimityksen ohella voitiin mennä esimerkiksi *Maalle*, *Landelle*, *Rannalle* tai *Saareen* ja olla *Maalla*, *Landella*, *Rannalla* tai *Saarella*. Pidän näitä ilmauksia propriusneina, sillä vastaajat olivat kirjoittaneet ne usein isolla alkukirjaimella ja mitä ilmeisimmin ne heidän kielenkäytössään tarkoittavat vain yhtä tiettyä paikkaa. Rinnakkaisnimen käyttäminen paikasta puhuttaessa on hyvin ymmärrettävää, sillä se on helppo,

lyhyt ja kuitenkin ymmärrettävä ilmaus tutulle paikalle. Tarpeen tullen sitä voidaan täsmentää kertomalla, kenen paikasta on kysymys, missä paikka sijaitsee ja ehkä myös kertomalla sen käyttönimi.

Käyttönimet, joita oli käytetty taivutustehtävässä, olivat hyvin erityyppisiä. Aineiston mukaan sillä ei välttämättä niinkään ole merkitystä, onko nimeä helppo tai mielekäs taivuttaa, sillä esimerkiksi nimeä *Kolmio* oli sujuvasti taivutettu: Mennään *Kolmioon* ja Ollaan *Kolmiossa*. Ulkopaikallissijoissa taipuvat nimet, joiden perusosa tai koko sana muutenkin taipuisi niin (poikkeuksena *-rannassa*-muoto, joka yleiskielessä taipuisi adessiivissa: *rannalla*). Sisäpaikallissijoja on käytetty huomattavasti vähemmän. Seuraavassa muutamia esimerkkejä erilaisista taivutusmalleista:

perusmuoto:	illatiivi:	inessiivi:
Hankala	Hankalaan	Hankalassa
Hiisi	Hiiteen	Hiessä
Keidas	Keitaaseen	Keitaassa
Saloranta	Salorantaan	Salorannassa
Tinttilä	Tinttilään	Tinttilässä
Veihtviulu	Viuluun	Viulussa
Villa Sukka	Sukkaan	Sukassa

Esimerkeissä on käytetty sisäpaikallissijoja illatiivia ja inessiiviä. Illatiivi ilmaisee jonhonkin päätymistä. Pääteenä on tällöin vokaalin pidentymä + *n*. Inessiivi taas ilmaisee jossakin sisällä olemista tai hyvin läheistä yhteyttä paikan kanssa, ja pääteenä on *-ssa*. Joissakin nimissä tapahtuu taivutettaessa lyhenemistä eli ellipsi-ilmiötä. Tästä esimerkkinä luettelon kaksi viimeistä nimeä.

perusmuoto:	allatiivi:	adessiivi:
Jänesmökki	Jänesmökille	Jänesmökillä
Mökki	Mökille	Mökillä
Pikkuniemi	Pikkuniemelle	Pikkuniemellä
Pogosta	Pogostalle	Pogostalla
Rantsu	Rantsulle	Rantsulla
Uksi	Uksille	Uksilla

Tämän taivutusryhmän nimissä on käytetty ulkopaikallissijoja allatiivia ja adessiivia. Allatiivi ilmaisee saapumisen jonnekin. Sen päätte on *-lle*. Adessiivi taas kertoo oleimisesta jonkin luona tai jonkin päällä. Adessiivin päätte on *-lla*.

Nimien taivutuksessa käytettävien sijamuotojen kahtia jakaantuminen sisä- ja ulkopaikallissijoihin kertoo osaltaan myös paikan luonteesta ja siitä, miten paikka mielletään. Mennäänkö siis konkreettisesti johonkin asumukseen sisälle ja onko se tärkeimmäksi mielletty asia, vai mennäänkö johonkin paikkaan ja kaikki pihapiirissä oleva asumuksen lisäksi mielletään täksi paikaksi.

Vain pieni osa vastaajista käytti paikan virallista nimeä taivutustehtävässä. Nämä nimet eivät siis olleet paikan käyttönimiksi ilmoitettuja, vaan näillä paikoilla on jokin muu käyttönimi. Virallisen nimen käyttäminen nimeä taivutettaessa on erikoinen ilmiö jo siksi, että paikalle on ilmoitettu toinen käyttönimi. Ehkä näissä tapauksissa vastaajat olivat ymmärtäneet, että taivutustehtävässä etsittiin vastauksia siihen, miten paikasta puhutaan virallisissa yhteyksissä. Vastaukset nimittäin tavallaan kumoavat toisensa, sillä jos virallista nimeä käytetään, on se silloin myös käyttönimi.

Näiden selkeiden ryhmien lisäksi oli joukko vastauksia, jotka olivat edellisten yhdistelmiä. Niissä oli käytetty kahta nimeä, esimerkiksi Mennään *Kotasaareen* ja Ollaan *Mökillä*. Nimiyhdistelmiä oli useita erilaisia. Yhdistelmissä käytettiin käyttönimiä, rinnakkaisnimiä ja virallisia nimiä ja näiden lisäksi myös jotakin muuta nimitystä tai määritettä, esimerkiksi paikan sijaintia (saaren- tai kylännimi). Vastauksien pohjalta voi myös miettiä, miksi ne vastaajat, jotka ilmoittivat paikalle käyttönimen, eivät käyttäneetkään nimeä taivutustehtävässä. Selitys tähän voisi olla, että vastaajat ovat luulleet, että lomakkeella haetaan mahdollisimman erilaisia ilmauksia. Tämä saattaisi selittää myös ne vastaukset, joissa kerrottiin pitkät selitykset siitä, minne pitää mennä tai millaisessa paikassa ollaan. Taivutuskäytäntö ja nimien käyttäminen vaihtelevat siis paljon ja täsmällistä vastausta ja aineistoa tuskin saa muulla tavoin kuin haastattelemalla.

7. RINNAKKAISNIMET

Samalla paikalla voi olla useita käytössä olevia nimiä. Aiemmin olen kertonut, miten olen määritellyt käyttönimen tässä tutkimuksessa. Näiden käyttönimien ohella aktiivisessa käytössä voi olla myös muita nimiä. Tällaiset samatarkoitteiset ilmaukset, jotka tarkoittavat yhtä ja samaa paikkaa, ovat rinnakkaisnimiä (Ainiala 1997: 28).

Rinnakkaisnimisyys ja nimien vaihtuminen ovat sukulaisilmiöitä, joita voi joskus olla mahdoton erottaa toisistaan. Nimen vaihtumista edeltää aina rinnakkaisnimisyys, jolloin uusi ja vanha nimi ovat molemmat käytössä, kunnes uusi nimi syrjäyttää vanhan. Hallitsevin syy nimen vaihtumiseen on, että nimen halutaan kertovan mahdollisimman hyvin ja tarkasti paikasta juuri sen käyttäjien kannalta. Nimistö on siis alati elävä ja muuttuva käyttäjien tarpeiden mukaisesti. (Ainiala 2000: 367–368; 370.)

Aineistoni nimistä on lähes mahdotonta suoraan yrittää määritellä sitä, minkä ikäisiä nimet ovat. Joitakin vihjeitä vastauksista voi kuitenkin tulkita. Jos vastaajan mukaan paikkaa on kutsuttu kyseisellä nimellä ”aina” tai ”jo ennen meitä”, on nimi varmasti jo kymmeniä vuosia vanha. Saman johtopäätöksen voi tehdä nimistä, joiden nimeämisperusteena on ollut jokin kaukana menneisyydessä tapahtunut asia tai nimi on muodostettu aikaisempien omistajien tai rakennuttajien mukaan. Jotkut nimet siis jäävät käyttöön, vaikka omistaja ja käyttäjät vaihtuisivatkin, toiset paikat nimetään aina uudestaan.

Paula Sjöblomin mukaan taloyhtiön nimeen liitetään tiettyjä mielikuvia, ja nimi ikään kuin inhimillistää talon. Vaikka sen asukkaat vaihtuisivat, talo ja sen nimi pysyvät, ja nimen perinteet velvoittavat yhä uusia asukkaiden sukupolvia. (Sjöblom 2000: 378.) Osin tämä pitää paikkansa myös vapaa-ajanasuntojen nimissä, sillä jos uudet käyttäjät hyväksyvät vanhan nimen käyttöönsä, voivat myös nimen kantamat perinteet siirtyä uudelle ihmisjoukolla. Paikan uudella omistajalla on kuitenkin mahdollisuus myös aloittaa niin sanotusti puhtaalta pöydältä myös nimen suhteen ja luoda näin omat perinteensä ja paikan identiteetin.

Kyselylomakkeeni seitsemäs kysymys oli: Käytetäänkö vapaa-ajanasunnosta muita nimiä tai tilapäisiä nimityksiä? Suurin osa vastaajista ilmoitti tällaiseksi rinnak-

kaisnimeksi *Mökki*-nimen. Muitakin nimiä ilmoitettiin. Käsittelen tässä luvussa joitakin nimiä ja pohdin niiden perusteita.

Rinnakkaisnimiä voidaan muodostaa samoin perustein kuin käyttönimiäkin. aineistoni rinnakkaisnimien tyypillisin nimeämisperuste on metaforat ja tarkemmin positiivisuuden välittäminen nimien kautta. Näitä nimiä olivat muun muassa *Lottovoitto* ja *Paratiisi*, jotka edustavat nimityyppiä varsin kattavasti. Nimeäjistä voi tuntua, että on lottovoitto, kun on niin mukava paikka viettää vapaa-aikaa ja silloin voi tuntea olevansa paratiisissa. *Paratiisi* oli *Mökki*-nimien jälkeen aineiston yleisin rinnakkaisnimi. Vastakohtana rinnakkaisnimi voi myös kertoa siitä vähemmän mukavasta puolesta, joka vapaa-ajanasuntoon liittyy. Nimet *Työleiri* ja *Työsiirtola* kertovat siitä, että joskus vapaa-aikaa kulutetaan paikalla muutenkin kuin rentoutuen.

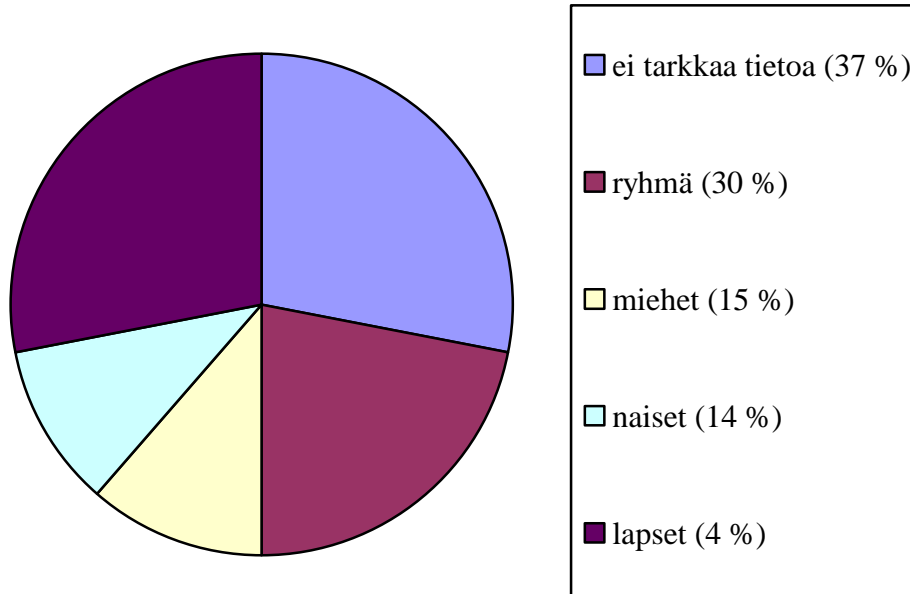
Rinnakkaisnimellä voidaan korostaa myös paikan sijaintia luonnon keskellä (*Eräniemi* ja *Salomökki*) ja sitä, että paikan käyttäjät esimerkiksi kalastavat tai viihtyvät luonnossa mielellään (*Kalaranta*). Nimellä voidaan myös kertoa, että paikka sijaitsee mäen rinteessä (*Nyppylä*). Paikan sijaintiin liittyvät myös rinnakkaisnimet *Joutsa* ja *Ujala*, jotka kertovat tarkempaa tietoa vapaa-ajanasunnon sijainnista. Aikaisemmin tässä tutkielmassa käsittelin *Mökki*-nimiä ja totesin silloin, ettei *Huvila*-nimeä ollut ilmoitettu käyttönimeksi lainkaan. Rinnakkaisnimenä se kuitenkin esiintyy yhteensä neljä kertaa, joten täysin unohdettu tai käyttökelvoton ilmaus se ei kuitenkaan vastaajien mukaan ole.

Kaikilla vapaa-ajanasunnoilla ei rinnakkaisnimeä ole, sillä osa vastaajista ilmoitti, että heidän käyttönimeksi ilmoittamansa nimi on ainoa nimi, jota paikasta käytetään. Tällöin käyttönimi mielletään niin hyväksi ja monikäyttöiseksi, ettei rinnakkaisnimeä tarvita.

8. KETKÄ NIMEÄVÄT PAIKKOJA?

Vanhat paikannimet ja luontonimet ovat muodostuneet aikojen kuluessa ja niiden nimeäjiä on lähes mahdotonta enää yksilöidä ja tunnistaa. Kaupunkinimistö muodostuu erilaisten toimijoiden harkitsemana. Uusille paikoille annetaan nimiä, joiden tulisi sopia olemassa olevaan nimimaisemaan, ja joilla tulisi olla sellaiset perusteet, että ne eivät olisi täysin läpinäkymättömiä asukkaille ja käyttäjille. Kaavanimistöä voidaan muodostaa esimerkiksi aihepiirien mukaan tai turvautumalla paikan historiallisiin yhteyksiin. Nimeäjinä toimivat usein arkkitehdit tai nimeämistä varten asetettu toimikunta. Vapaa-ajan-asunnon nimeäjinä toimivat aineistoni pohjalta usein mökin omistajat tai rakennuttajat.

Tilastokeskuksen mukaan vuonna 2006 kesämökkien omistajien keski-ikä oli 60 vuotta, ja alle 40-vuotiaita mökinomistajia oli vain 6 prosenttia (www.stat.fi/til/kmok). Tämän tilaston perusteella voisi siis olettaa, että myös vapaa-ajan-asuntojen nimeäjien keski-ikä olisi suhteellisen korkea, mutta varmuutta olettamukseen ei aineistoni perusteella saa, sillä en kysynyt lomakkeessa nimeäjän ikää. Kysyin kyselylomakkeeni viidennessä kysymyksessä vain, kuka asumuksen on nimennyt. Vastaukset olivat joko hyvinkin tarkkoja tai suurpiirteisiä. Vastaajien ilmoituksista oli tunnistettavissa 81 naista, 85 miestä, 22 lasta ja 167 ryhmää. Näiden selvästi tunnistettavien pääryhmien lisäksi oli suuri joukko vastauksia, yhteensä 211, joissa nimeäjä oli ilmoitettu epämääräisesti ilman tietoja esimerkiksi sukupuolesta tai iästä. Näissä vastauksissa nimeäjäksi oli ilmoitettu esimerkiksi entinen omistaja tai muut kyläläiset. Joka tapauksessa nimeäjä oli joku, joka ei itse paikkaa enää käytä. Erittelen tässä luvussa nimeäjien ryhmiä ja niiden merkitystä nimille ja niiden käyttämiselle. Seuraavalla sivulla olevassa kuviossa on ryhmitelty eri nimejäryhmät lukumäärittäin. Selitteet ovat yleisyysjärjestyksessä.

Kuvio 4. Nimeäjien jakaantuminen.

Naisten antamista nimistä tyypillisiä esimerkkejä ovat nimet *Helle Villa*, *Hintriikka*, *Kesäkunnas*, *Kotiranta*, *Onnela*, *Oravanmarja*, *Päivänkämmen*, *Tammikallio* ja *Tuomiluoto*. Naiset siis antavat lähinnä kasvillisuuteen, eläimistöön ja positiivisten mielikuvien välittämiseen liittyviä nimiä. Naisten antamat nimet ovat usein sekä merkitykseltään että äänneasultaan kauniita.

Miesten muodostamat nimet taas ovat tyypillisesti humoristisia tai asiapohjaisempia. Niissä ei niinkään korosteta paikan kauneutta tai positiivisuutta vaan pyritään joko suoraan hauskuuttamaan tai kertomaan paikasta jotain tosiasioita. Miesten antamia nimiä ovat myös negatiivisia mielikuvia tai ironista merkitystä välittävät nimet, jotka usein liittyvät joko paikan ominaisuuksiin tai paikalla suoritettaviin töihin. Miesten antamia nimiä aineistossani ovat muun muassa nimet *Hopunloppu*, *Kesamo*, *Käpälämäki*, *Lipetti*, *Lyhönlinna*, *Saaarela*, *Tervaniemi* ja *Työleiri*.

Lapset toimivat nimeäjinä aineistoni pohjalta verrattain harvoin. Lasten antamat nimet ovat erikoinen ryhmä, sillä vastaajat olivat ilmoittaneet niiden perustelut erityisen tarkasti ja yksityiskohtaisesti. Tämä kertoo siitä, että nimellä on erityinen tunnearvo nimenkäyttäjille. Se muistuttaa pienestä rakkaasta lapsesta, joka elää muistona

nimessä, vaikka lapsi itse kasvaakin aikuiseksi. Käsittelin lasten antamia nimiä aiemmin tässä tutkimuksessa, mutta tässä vielä muutama esimerkki: *Hikkala, Illilä, Muppala* ja *Pulleri*.

Ryhmä nimeäjänä oli minusta mielenkiintoinen ominaisuus, sillä ryhmän antamia nimiä oli aineistossani verrattain paljon. Yhdessä mietitty käyttönimi oli tyypillisimmillään esimerkiksi *Kesäpesä, Onnela* tai *Mökki*. Nimen yhteisöllistävä tarkoitus näkyy siis ryhmän muodostamassa nimessä ja toisaalta myös nimeämistä edeltävästä prosessista. Nimi on yhteisesti suunniteltu ja yhdessä on myös sitouduttu käyttämään ja vaalimaan nimeä. Monet vastaajat ilmoittivat, että nimeä oli pohdittu yhdessä kauan, se ei siis ole mikään hetken mielijohdeesta valittu nimi vaan yhteinen päätös. Tämä on ehkä tyypillinen piirre vapaa-ajanasuntojen nimissä ja piirteelle on löydettävissä mielestäni myös selitys. Vapaa-ajanasunto on yleensä paikka, jossa vietetään aikaa perheen, ystävien tai jopa koko suvun kanssa. Se on paikka, jolta toivotaan positiivisia elämyksiä ja kollektiivisia kokemuksia, joita voidaan jälkikäteen muistella yhdessä. Paikan nimeäminen yhdessä on myös osa tätä yhteisöllisyyden tunteen vaalimista.

Miehet ja naiset toimivat aineistoni pohjalta lähes yhtä usein paikan nimeäjinä. Tulos on sikäli yllättävä, että naiset kuitenkin toimivat ehdottomana enemmistönä vastaajien sukupuolta tarkkailtaessa. Miesten kiinnostus ja innostus nimeämiseen voi johtua siitä, että miehet ovat usein aktiivisempi osapuoli paikan kunnostamisessa tai rakentamisessa. Niinpä heille voi aluksi muodostua kiinteämpi suhde paikkaan ja he ikään kuin työn lomassa myös nimeävät paikan. Muutamassa vastauksessa kerrottiin myös siitä, miten nimi piti keksiä äkkiä, kun paikan kauppakirjoja oli viety kiinteistövirastoon. Papereiden toimittajana oli ollut mies, ja hänen oli keksittävä myös nimi. Joskus nimi oli jäänyt käyttöön ja joskus paikka taas oli myöhemmin saanut paremmaksi koetun käyttönimen. Perinteisesti on voitu ajatella, että kieli ja sen muokkaaminen on ollut miesten vallankäyttöä ja etuoikeus. Tutkimani nimet toisaalta tukevat ja toisaalta myös kumoavat tätä käsitystä. Miehet kyllä toimivat aktiivisina nimeäjinä, mutta heidän muodostamansa nimet päätyvät aktiiviseen käyttöön vain, jos yhteisö tuntee ne omikseen. Sama tietenkin koskee myös naisten, lasten ja ryhmän antamia nimiä – nimenkäyttäjillä on valta hyväksyä tai hylätä nimi.

9. SUOMALAINEN NIMISTÖMAISEMA VAPAA-AJANASUNTOJEN NIMISSÄ

Tämä tutkimus on ollut avartava katsaus paitsi suomalaiseen nimistöön myös suomalaiseen arvomaailmaan, sillä usein nimet ja niiden luoma nimimaisema voivat olla yhtä kertovia kuin mikä tahansa muu kulttuurin tuotos. Nimistö kertoo osaltaan arvostusten ja ihannoinnin kohteista. Emme anna paikoille vastenmielisiä tai rumia nimiä vaan pyrimme jatkamaan aikaisempaa perinnettä kauniista ja kiehtovista nimistä. Nimistössä on osa suomalaisuutta.

Kiistaton enemmistö aineistoni nimistä on suomenkielisiä paitsi äänneasultaan myös merkitykseltään. Suomalainen on nimennyt suomalaisen paikan. Nämä tavallisten ihmisten antamat nimet eivät ole joutuneet ns. kaupallisuuden kynsiin, sillä niistä ei löydy markkinataloudessa nykyään niin tyypillisiä englanninkielisiä nimiä tai lyhennimiä. Niissä ei leikitellä isoilla ja pienillä alkukirjaimilla tai numeroilla. Ne eivät ole logoja tai brändejä, jotka edistäisivät myyntiä tai käyttöä. Niissä luotetaan suomalaisuuteen: perinteisiin ja luontoon. Toki myös esimerkiksi vertailuaineistoni taloyhtiöiden nimistä sisältää suurelta osalta samat tulokset nimien merkityksestä, mutta aineistoni nimistä on myös tulkittavissa se, että vapaa-ajanasunnon nimen tehtävä ei ole myydä paikkaa toisille ihmisille. Vapaa-ajanasunnon nimen perusteet voivat olla hyvinkin henkilökohtaisia ja pienen käyttäjäjoukon tiedossa. Nimi on muodostettu sen käyttäjien ehdoilla, ei siten, että sen olisi tarkoitus olla myyvä – vaikka usein vapaa-ajanasunnon nimi voi luoda paikalle imagon, jonka joku saattaisikin haluta ostaa

Eero Kiviniemi pitää arveluttavana mielikuvituksellisten nimien antamista ja leviämistä, mutta tämän tutkimuksen ja aineiston perusteella rohkenen olla eri mieltä. Aineistoni enemmistö on juuri näitä keksittyjä uuden mallin mukaisia nimiä. Ne poikkeavat perinteisestä nimimaailmasta kenties leksikaalisten osiensa tai säännönmukaisuuksien puolesta, mutta ovat samalla osoitus suomalaisten kiinnostuksesta nimistöä ja sen syntyä sekä säilyvyyttä kohtaan. Nimistä voi tulkita, ettei nimeäjille tai nimenkäyttäjille ole aivan sama, minkä niminen jokin paikka on. Saamastani aineiston määrästä ja vastaajien perusteellisista vastuksista voi samalla päätellä myös sen, että on tärkeää tietää ja jakaa merkitys ja tarina nimen synnyn takana.

Aineistoani selatessa tulee väistämättä mieleen ajatusleikki siitä, olisiko virallinen suomalainen nimimaisema erilainen, jos tavalliset ihmiset saisivat nimetä paikat, eikä nimistösuunnittelijoita olisi lainkaan. Palattaisiin ajassa taaksepäin niihin aikoihin, kun esimerkiksi kalastajat nimesivät kalavetensä ja karjanhoitajat laitumensa (Paikkala 1999: 194). Jos kaupungin asukkaat saisivat nimetä kotikatunsa, asuintalonsa, lähipuistonsa ja lenkipolkunsa, millaisia olisivat nimet? Onhan tutkittu asia, että monet viralliset nimet eivät satu ihmisten suuhun vaan korvaantuvat arkipuheessa epävirallisilla paikannimillä. Joskus virallinen nimi jopa unohtuu ja aktiiviseen käyttöön jää vain epävirallinen nimi, sillä usein vain se osataan perustella ja kertoa tarina sen nimen takana. Virallinen nimi on vain paperinmakuinen todiste siitä, että paikka on olemassa ja epävirallinen nimi vasta todistaa sen, että paikkaa käytetään.

Kun sain aineiston elokuussa 2007, olin iloisesti hämmästynyt siitä, miten paljon aiheesta kiinnostuneita vastaajia lehden avulla olin tavoittanut. Aiheeni oli kyllä herättänyt mielenkiintoa tuttavapiirissäni, mutta en osannut kuvitellakaan, kuinka innostuneita *Meidän Mökki* -lehden lukijat voisivat nimistöstä olla. Suomalaisethan ovat tunnetusti mökkeilijäkansaa ja mitä ilmeisimmin myös uskomattoman innostuneita kertomaan omiin vapaa-ajanviettopaikkoihinsa ja niiden nimiin liittyviä tarinoita. Moni vastaaja oli kirjoittanut lomakkeen aivan täyteen, muutama oli jopa lähettänyt lehteen sähköpostilla pidemmän selvityksen, kun vastaustila oli loppunut kesken. Sainpa pari valokuvaakin ihanista mökeistä ja muutamassa vastauksessa oli iloinen kutsu tulla vierailemaan vapaa-ajanasunnolle!

Tämä into vastata kyselyyni ja jakaa nimien tarinoita on mielestäni osoitus myös siitä, että tällainen nimistöntutkimus on myös kansanligvististä tutkimusta. Nimistön tutkiminen nimien nimeämisperusteiden kautta antaa toisenlaisen lähestymistavan nimiin. Vaikka tulosteni valossa ei voi asettaa yksiselitteisiä säännönmukaisuuksia nimille, jotka säilyvät käytössä, tai nimille, jotka katoavat, voi kuitenkin herätellä kysymystä siitä, millainen on tavallisen suomalaisen käsitys hyvästä nimestä ja vastako nykyinen nimimaisemamme tätä mieltymystä.

10. PÄÄTÄNTÖ

Aineistoni pohjalta ei voi tehdä selkeitä ja yksinkertaisia sääntöjä tai ohjeita siitä, miten suomalaiset nimeävät vapaa-ajanasuntojaan. Tämä tutkimus ja sen tulokset antavat kuitenkin suunnan sille, miten uusia nimiä muodostetaan, kun nimettävä kohde on vapaa-ajanasunto.

Tutkimuskysymyksenäni oli tutkia, millaisia nimeämisperusteita nimillä on, ja onko niillä merkitystä nimen käytön kannalta. Eero Kiviniemen väitteen, että perusteella ei olisi merkitystä nimen käytön kannalta, kumoaminen tai vahvistaminen vaatisi lomakekyselyn rinnalle haastatteluja ja nimenkäytön tutkimista vielä tarkemmin. Harvoin kuitenkaan tutkijalla on mahdollisuutta tutkia todellista, autenttista käyttötilannetta ja lomakekyselyni ja sen antamat tulokset ovat näin ollen vain pieni vilkaus todellisuuteen. Saamieni tulosten perusteella voin kuitenkin todeta, että nimenkäyttämällä ja sen perusteiden tuntemisella on ainakin jokin yhteys. Vastaajani olivat innostuneita kertoamaan nimeämisperusteita. Useasta vastuksesta oli tulkittavissa jopa jonkinlainen ylpeys nimestä. Nimeämisperusteiden tietäminen ja tunteminen ainakin edistävät nimenkäyttöä ja sen säilymistä näiden tutkittujen mikrotoponyymien kohdalla.

Nimien leksikaalisten osien tutkiminen ja yleistyksien muodostaminen vaatisi laajemman aineiston, mutta jo tämänkin aineiston pohjalta voi tehdä tiettyjä yleisiä havaintoja. Vapaa-ajanasuntojen nimissä toistuvat perinteiset osat (esim. muihin erisnimiin ja luontoon liittyvät ainekset) ja nimien muodostajat ovat ottaneet mukaan myös uusia osia (esim. metaforat). Uusia osia käytetään kuitenkin tiettyä nimenmuodostuskaavaa käyttäen. Usein myös vapaa-ajanasunnonimi on yhdyssanamuotoinen ja se on muodostettu määrite- ja perusosasta tai se on muodostettu erilaisia johtimia käyttäen. Nimien joukossa on myös perusosattomia nimiä, jotka ovat usein lyhentyneet yhdyssanamuotoisesta nimestä. Appellatiivisten nimien käyttäminen on aineistoni pohjalta yleistä ja näin ollen noudattelee kaupunkinimistön epävirallisten nimien muodostamista.

Tärkein havainto, jonka tutkimastani aineistosta tein, on, että vapaa-ajanasuntojen nimillä on mitä ilmeisimmin yhteisöllistävä tehtävä. Nimiä muodostetaan ja käytetään yhdessä, niiden merkitys on tietyn käyttäjäkunnan tiedossa ja niitä käyte-

tään nimittämään yhtä yhteistä paikkaa, jossa voidaan viettää yhteistä aikaa. Niinpä myös appellatiiviset nimet toimivat paikanniminä.

Eräs pohdittava näkökulma on myös, ovatko tutkimani vapaa-ajanasuntojen nimet asumusten vai maantieteellisten paikkojen nimiä. Lomakkeessani kysyin vapaa-ajanasunnon nimeä, mutta vastauksia lukiessa ei voi olla ajattelematta, että nimetty kohde on usein koko paikka kaikkine asumuksineen ja tontteineen. Paikan ”sydän” tai keskus on itse mökki, huvila tai villa, mutta tarkoite käsittää laajemmin koko paikan. Useinhan vapaa-ajanasunnolla vietetään aikaa ulkona – pihalla, lähimetsässä, järvellä – ja tällöin ei ehkä niinkään tarkoiteta, että mennään johonkin tiettyyn asumukseen vaan ennemminkin mennään johonkin tiettyyn paikkaan. Tätä näkemystä tukee myös ulkopaikallissijojen käyttö nimiä taivutettaessa. Niillä pyritään välittämään sitä, että ei niinkään mennä johonkin paikkaan sisälle vaan johonkin ympäristöön. Tekemäni tutkimus onkin mielestäni enemmän tutkimusta paikannimistä kuin asumustennimistä.

Se, mitä vapaa-ajanasuntojen nimillä pyritään viestimään, on aineistoni pohjalta luonnonläheisyys ja positiiviset mielikuvat. Paikalla, jossa oleskelu on mielekästä, on oltava kuvaava nimi. Nimi voi kertoa siitä, mitä paikalla on ja millainen paikka on kyseessä, eli nimessä voi olla osia, joiden merkitys on havaittavissa aistein. Toisaalta yhtä toimiva voi olla nimi, jonka perusteena on vain mielikuvien välittäminen, ja nimi voi tällöin olla hyvinkin abstrakti merkitykseltään. Jokainen *Onnelassa* vierailut voi itse päättää, mikä paikasta tekee *Onnelan* ja toisaalta *Koivusaareen* kutsuttu odottaa jo ennalta pääsevänsä paikkaan, jossa on kaunis perisuomalainen koivikko. Kumpikin nimi herättää kaipuun johonkin, onnelliseen paikkaan tai luontoon, ja osaltaan houkuttelevat paikkaan.

Vapaa-ajanasuntojen ja muiden pienempien asumusten nimet ovat vielä tarkempaa tutkimusta vailla. Ne edustavat uutta nimikerrostumaa, joka kasvaa koko ajan kaupunkilaistuneiden suomalaisten palatessa – edes vapaa-aikanaan – maaseudulle. Syitä nimen käytön ja käyttämättömyyden takana pitäisi tutkia. Tämä kertoisi lisää myös siitä, miten merkityksen tietäminen vaikuttaa nimen käyttämiseen. Saamieni vastausten määräästä päätellen halukkuutta nimien ja niiden perusteiden tallentamiseen ja tutkimiseen on ainakin nimien antajilla ja käyttäjillä. Tämä tekemäni tutkielma on ensimmäinen aiheesta ja vain pieni pintakosketus aiemmin tutkimattomiin nimiin. Aihe ansaitsisi myös syvemmän analyysin ja tarkastelun.

LÄHTEET

AINIALA, TERHI 1997: Muuttuva paikannimistö. SKST 667.

----- 2000: Paikannimistön muuttuminen. – Virittäjä 3 s. 355–372.

----- 2002: Vepski ja Umppari – torniolainen nimimaisema.
– Kielikello 4 s. 27–28.

----- 2003: Kaupunkinimistön tutkimuksen perusteet.
– Virittäjä 107 s. 207–225.

----- 2005: Tutkimuskohteena kaupunkinimistö. – Terhi Ainiala (toim.),
Kaupungin nimet. Kymmenen kirjoitusta kaupunkinimistöstä. Kotimaisten kielten tut-
kimuskeskuksen julkaisuja 134. Helsinki: Kotimaisen Kirjallisuuden Seura.

----- 2006: Paikannimiä tutkimassa. – Nummesta Kaarinaksi. Paikannimi-
en historiaa. toim. Anja Aalto. Raisio: Kaarina-Seura ry.

ITKONEN, TERHO 1961: Nimestäjän opas. Tietolipas 21. Helsinki: Kotimaisen Kir-
jallisuuden Seura.

Kielikello. Kielenhuollon tiedotuslehti. Kotimaisten kielten tutkimuskeskus.

KIVINIEMI, EERO 1990: Perustietoa paikannimistä. Suomi 148. Helsinki: Suomalai-
sen Kirjallisuuden Seura.

----- 1999: Maailma muuttuu – mullistuuko nimistö? – Sirkka Paikkala,
Ritva Liisa Pitkänen & Peter Slotte (toim.), Yhteinen nimiympäristömme. Nimistön-
suunnittelun opas. Kotimaisten kielten tutkimuskeskuksen julkaisuja 110 s. 9–14. Hel-
sinki: Kotimaisten kielten tutkimuskeskus ja Suomen kuntaliitto.

KOMPPA, JOHANNA 2001: Kaksi perhettä, kolme sukupolvea, seitsemän nimimai-
semaa. – Johanna Komppa, Kaija Mallat & Toni Suutari (toim.), Nimien vuoksi. Kielen
opissa 5 s. 45–64. Helsingin yliopiston suomen kielen laitos.

KORHONEN, RITVA 1990: Alastarolla Ylistarossa. Suomen asutusnimet ja niiden
taivutus. Kotimaisten kielten tutkimuskeskuksen julkaisuja 58. Helsinki: Kotimaisten
kielten tutkimuskeskus.

KORKALAINEN, KATJA 2002: Kuopion epävirallinen paikannimistö. Suomen kielen
pro gradu -tutkielma, Jyväskylän yliopiston kielten laitos, Fennicum.

Meidän Mökki 6/2007. Vapaa-ajanasumisen erikoislehti. Helsinki: A-lehdet.

MIELIKÄINEN, AILA 2005: Nimistön- ja sanastontutkimuksen rajamaastossa. Slangi,
puhekieli ja murre epävirallisissa paikannimissä. – Terhi Ainiala (toim.), Kaupungin

nimet. Kymmenen kirjoitusta kaupunkinimistöstä. Kotimaisten kielten tutkimuskeskuksen julkaisuja 134. Helsinki: Kotimaisen Kirjallisuuden Seura.

NISSILÄ, VILJO 1962: Suomalaista nimistöntutkimusta. SKST 272.

NS = Nykysuomen sanakirja. 1996. Lyhentämätön kansanpainos. Osat 1–6. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura ja WSOY.

NÄRHI, EEVA MARIA 1999: Muistonimet. – Sirkka Paikkala, Ritva Liisa Pitkänen & Peter Slotte (toim.), Yhteinen nimiympäristömme. Nimistönsuunnittelun opas. Kotimaisten kielten tutkimuskeskuksen julkaisuja 110 s. 96–99. Helsinki: Kotimaisten kielten tutkimuskeskus ja Suomen kuntaliitto.

PAIKKALA, SIRKKA 1999: Nimien avulla hahmotamme maailmaa. – Paikannimet – paikan muisti: Euroopan rakennusperintöpäivät 11.–12.9.1999 s. 12–16.

PITKÄNEN, RITVA LIISA 1990: Paikannimet. – Sirkka Paikkala, Ritva Liisa Pitkänen & Peter Slotte (toim.), Yhteinen nimiympäristömme. Nimistönsuunnittelun opas. Kotimaisten kielten tutkimuskeskuksen julkaisuja 110 s. 9–14. Helsinki: Kotimaisten kielten tutkimuskeskus ja Suomen kuntaliitto.

----- 1999: Perinnäinen paikannimistö. – Paikan nimet – paikan muisti: Euroopan rakennusperintöpäivät 11.–12.9.1999 s. 6–11.

SJÖBLOM, PAULA 2000: Soma, Kärsä-Pähkinä ja Junavahti. Turkuilaisten asunto-osaakeyhtiöiden nimet. – Virittäjä 3, s. 373–392.

SKST= Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran toimituksia. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura

www.stt.fi/til/kmok =Tilastokeskuksen internetsivusto. Päivitetty 23.5.2007 (Luettu 4.3.2008).

VAHTOLA JOUKO 1999: Paikan nimi – paikan muisti. – Paikannimet – paikan muisti: Euroopan rakennusperintöpäivät 11.–12.9.1999 s. 12–16.

VESIKANSA, JOUKO 1977: Johdokset. Nykysuomen oppaita 2. Porvoo: WSOY.

Virittäjä. Kotikielen Seuran aikakauslehti.

LIITE 1.**KÄYTTÖNIMET AAKKOSTETTUNA**

Jos nimeä oli aineistossani enemmän kuin yksi, on mainintojen määrä ilmoitettu sulussa nimen jälkeen.

Aatula
Aikala
Akustila
Alatemies
Anttolan mökki
Apilan Lumpukka
Aquarius
Aresti
Aronniemen Leija
Asema
Askainen
Aurinkoranta
Bergklev
Börssärs viken
Datsa
Ensola
Entinkulma
Erakkomäki
Eteislahti
Gokarna
Grand kanjon
Haaparinne
Haaparinn
Haisumökki
Hanhivaara
Hankala
Hanska
Happy-cat
Harakanpesä
Harjuriipi
Haukilammen mökki
Havukka
Havukka-aho
Havulinna
Havupirtti
Heikinkari
Heitsu
Helle Villa
Hellkari
Helvetinloukko-Työleiri-Gulag

Hemiö
Hirosenjärven mökki
Hiisi
Hikkala
Hintriika
Hirvenkorva
Hirvijärvi
Hirviranta
Honka
Honkaranta
Honni
Hopeatila
Hoppetsbank
Hopunloppu
Hopunloppu
Huitun mökki
Huvikumpu
Huvikumpu
Huvikumpu
Huvikumpu
Hymylä
Illilä
Immolan mökki
Immolan mökki
Iso Mökki
Janskunranta
Jessen-tupa
Joukahainen
Jukkala 1 ja 2
Juntinkumpu
Junttila
Junttila
Jussinluoma
Jäkälä
Jänesmökki
Kaakkuri
Kaanaanmaa
Kaislaranta
Kakkosmökki
Kalamaja
Kalastustila Wilskeri
Kalliokeidas
Kalliomäki
Kallioniemi
Kamaka
Kankarin Helmi
Karhula

Karhumökki
Karhunpesä
Kariniemi
Kariniemi
Kariranta
Karkula
Karstulan mökki
Kartano
Karvala
Kaskimäki
Keidas
Kerppula
Kesamo
Kesäheila
Kesäkoti
Kesäkoto
Kesäkunnas
Kesälahti
Kesämökki (2 mainintaa)
Kesäniemi
Kesäpesä (2 mainintaa)
Kesäranta
Ketari
Ketola
Ketunkolo
Ketunpesä
Kiltuanrinne
Kinttula
Kipo
Kirsuranta
Kisgecin mökki
Kisko
Kiviniemen tila
Kiviranta
Koisalo
Koivukehä
Koivula (2 mainintaa)
Koivuranta (3 mainintaa)
Koivusaaren mökki
Koivusaari
Kolhoosimökki
Kolmio
Kotakievari
Kotari
Kotiniemi
Kotiranta (3 mainintaa)
Kotkanpesä (2 mainintaa)

Kuivajärvi
Kukkula
Kulopirtti
Kultahietikko
Kurkisen saaren mökki
Kurkitupa
Kuusamon mökki
Kuusisto
Kuutsalon Kauniala
Käkkäräkallio
Kämppä
Käpälämäki (2 mainintaa)
Kärhämä
Kärinki
Kärpänkallio
Laheranta
Lahikka
Lammaskotatieva
Lammassaari
Lammikko
Lande (3 mainintaa)
Lantaasi
Lapin mökki
Lapinniemi
Laptara
Latvaperä
Lauttaranta
Lehtoranta
Lehtovaara
Leivoniemi
Lepistö
Lepola (4 mainintaa)
Lepolahti
Leppiranta
Leppälä
Lepänkolo
Liakka
Liljaranta
Lillkulla
Lipetti (2 mainintaa)
Livohka
Loma-asunto
Lomala
Losomäki
Louhiniemi
Loukku
Luhti

Lumneranta
Lutakko
Luvattu
Lyhönlinna
Lähdeaho
Lähteranta
Maa (2 mainintaa)
Maaseutusunto (2 mainintaa)
Majava
Majavaranta
Mallorka
Mansikkanoikka
Mari-muorin mökki
Markkula
Marttila
Matarin möksä
Mekka
Merenlahti
Mertasuvanto
Mietoisten mökki
Mikola
Moibeach
Multivieru
Mummonmökki
Mummula
Muppala
Mustikkamaa
Mustikkaniemi
Myrskyluoto
Mäki
Mäkisen mökki
Männikkörinne
Mäntykoppa
Mäntylä (2 mainintaa)
Mäntymäki
Mäntyniemi
Möckelö
Mökkerö
Mökkeröinen
Mökki (138 mainintaa)
Mökkikylä
Mökkinen (2 mainintaa)
Möksy
Möksä (11 mainintaa)
Möösä (2 mainintaa)
Nallehovi
Nallenkallio

Norppaniemi
Nurmela
Nyppyöli
Näsiä
Ohtakarın mökki
Okslammi
Olaranta
Ollanniemi
Olonen
Onnela (4 mainintaa)
Oravala
Oravanmarja
Orjaleiri
Paappala
Paavonranta
Panama
Paratiisi
Peikkola
Pellonpää
Perhotorppa
Pesämäki
Petri-Viljami
Peukaloinen
Pihkarinne
Piilopirtti
Piilopirtti
Piilopirtti
Pikkula
Pikkumökki
Pikkuniemi
Piltunki
Pirttiranta
Pirunsaari
Pogosta
Poikala
Puhuri
Pulleri
Punainen mökki
Purnu
Pusikko
Puskataipale
Puuhamaa (3 mainintaa)
Puula
Pykälä
Pyrylä
Päivänkämmen
Pöckelö

Ranta (4 mainintaa)
Rantahovi
Rantsu
Rauharanta
Rentukka
Rinteelä
Ristaniemi
Risula
Risunperä
Roskis
Ryysyranta (2 mainintaa)
Räikälänmutka
Räntsi
Rölli
Röllimaja
Saarela
Saari (2 mainintaa)
Saarisenmäki
Salmilampi
Salmus
Saloranta
Sammakkolampi
Santaranta
Satumaa
Setälä
Siirtotyömaa
Sillankorva
Skyttälä
Somerpirtti
Sortikka
Suontee
Suopursu (2 mainintaa)
Suottala
Suutari
Suvi
Suvihuvi
Suviranta
Suvituuli
Sykäri
Sylvinmäki
Säkkälä
Sääksjärvi
Tajukangas
Talasaranta
Tannilan mökki
Tapanila
Tarhanketo

Tasala
Taukopaikka
Teerenokka
Terhoranta
Tervämäki
Tervaniemi
Tervasaari
Tienvarsi
Timmala
Tinaniemi
Tinaranta
Tinttilä
Tipotie
Toivonniemi
Toivontöyry
Tontti
Tonttula
Toplanen
Torppa (2 mainintaa)
Tossava
Tukikohta
Tuomiluoto
Tuomirinne
Tupa
Tupasvilla
Tuppukylä
Tuulentupa (2 mainintaa)
Tuuliranta
Tynnyri
Työleiri
Tähtitorni
Tönö (2 mainintaa)
Tönöriffa
Törömökki
Uksi
Umpimähkä
Urpula
Vaara
Vahtersuo
Valkonmökki
Valkoranta
Valliniemi
Vapari
Variskivi
Varsansyömä
Varvikko
Veihtviulu

Villa Aalto
Villa Ainola
Villa Aurinkoniemi
Villa Azzurro
Villa Eijastiina
Villa Hakala
Villa Haumau
Villa Lehtoranta
Villa Lönnviken
Villa Onnela
Villa Sukka
Villa Tammikallio
Villa Tönkkä
Villa Vino
Vuorjärvi
Vähärauma
Väyrynen
Yksinäinen
Yräys
Älgkulla
Ölnääs

LIITE 2. Meidän Mökki -lehdessä (06/2007 s. 50–51) julkaistu kyselylomake

mökki kisa 6/2007

Mökille vai Aurinkorannalle?

Minne kerrot meneväsi, kun lähdet mökillesi? Menetkö suopursuja kasvavaan Pursurantaan vai Tuulensuojaan vai kenties Mökille?

Tämäkertaisessa Mökkikisassa keräämme tietoa vapaa-ajanasuntojen nimistä ja niiden alkuperästä. Vastausten aineisto luovutetaan Jyväskylän yliopiston tutkimuskäyttöön. Kerromme myöhemmin Meidän Mökki -lehdessä, millaisilla kuvavilla nimillä lomapaikkaanne kutsutte.

Tämän tutkimuksen tavoitteena on selvittää, millaista vapaa-ajanasuntojen nimitys on, ja millaiset ovat nimenantoperusteet. Huvilo-

iden ja mökkien nimiin on tallennettu ja niihin tietoisesti tallennetaan paikallishistoriaa. Vapaa-ajan-asuntojen nimet perusteluineen eivät aiemmin ole päässeet mukaan nimitystutkimukseen. Nyt on sen aika! Kerro siis meille, millä nimellä sinä kutsut pakopaikkaasi arjesta.

Antamiasi tietoja käytetään nimeettömänä HuK Sanna Raskin tekemässä tutkimuksessa ja myöhemmin aineistosta julkaistavissa lehti-artikkeleissa.

Ole hyvä ja vastaa lomakkeen kysymyksiin viimeistään 31. heinäkuuta 2007 mennessä. Täytähän myös yhteystietosi, mikäli haluat osallistua palkinnon arvontaan.

Lähetä

■ lomake postimerkillä varustetussa kirjekuoressa osoitteella: Meidän Mökki, Mökkikisa, 00081 A-LEHDET
■ tai vastaa netissä www.meidanmokka.fi

KUVA: JUHA JARVA

**Voita
HeiRolin
Steely-sarjan
laadukkaita
tuotteita**

Arvomme osallistujien kesken HeiRolin Steely-sarjan tyylikkäitä tuotteita (palkinnon arvo on **noin 350 €**).

Laadukkaissa paistinpannuissa ja -kasareissa on sisäpuolella Teflon Platinum -pinnoite, ja kattilat ovat kokonaan ruostumatonta terästä. Ne sopivat kaikille liesille, myös induktioliedelle, ja teräskahvat kestävät uunikäytön. Palkintoon kuuluu pikkukasari, kannellinen 2,3 litran kasari, paistokasari, wokkipannu, kaksi paistinpannua, halkaisijat 24 cm ja 28 cm, sekä kolme erikokoista kattilaa.

**voittaj
s. 69**

1. Vapaa-ajanasunnon käytössä oleva nimi:

.....
.....

2. Kuka/Ketkä nimeä käyttävät?

.....
.....

3. Paikka, jossa vapaa-ajanasunto sijaitsee (kaupunki, kunta, saari, kylä, tie tms.):

.....
.....

4. Vapaa-ajanasunnon omistajan nimi (ei pakollinen tieto):.....

.....
.....

5. Kuka vapaa-ajanasunnon on nimennyt?.....

.....
.....

6. Mistä nimi tulee? Millä perusteilla se on annettu?

.....
.....
.....
.....
.....
.....

7. Käytetäänkö vapaa-ajanasunnosta muita nimiä tai tilapäisiä nimityksiä?

.....
.....
.....

8. Mikä on vapaa-ajanasunnon virallinen, kiinteistörekisterissä oleva nimi?

.....
.....

9. Täydentäkää rivit:

Kun aiotte lähteä vapaa-ajanasunnolle, sanotte, että nyt mennään

.....
.....

Kun olette vapaa-ajanasunnolla, sanotte, että nyt ollaan

.....
.....

Vastaajatiedot (jos haluat osallistua palkinnon arvontaan)

Nimi.....

Lähiosoite.....

Postinumero ja -toimipaikka.....

Puhelin.....